

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

İki aylık dergi
ŞUBAT 2007
SAYI: 22

Kadın

**SENDİKALI OLMAK BİR KADIN
OLARAK BANA GÜVEN VERDİ**
Novamed İşyerinde Direniş Sürüyor

Betül Urhan'dan:
**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI
SENDİKALARIN YERİNİ ALAMAZ**

Kadın Öyküleri Yarışması

**ANNE OLUYORUM...
HAZIR MIYIM?**
Anne Adaylarına Faydalı İpuçları

PETROL-İŞ KADIN DERGİSİ "KADIN ÖYKÜLERİ YARIŞMASI" DÜZENLİYOR...
BU KEZ KADINLAR YAZACAK...

BU SAYIDA
"Kadınlara Sendikalar,
Sendikalara Kadınlar"
KITAPÇIĞIMIZ
VAR!

İÇİNDEKİLER

Merhaba (3)

Bu Kez Kadınlar Yazıyor (4)

Petrol-İş Kadın Dergisi, 'Kadın Öyküleri Yarışması' Düzenliyor

Sendikalı Olmak, Bir Kadın Olarak Bana Güven Verdi (6)

Novamed İşyerinde Petrol-İş Üyesi Kadınların Direnişi Sürüyor

DÜNYA SENDİKALARINDAN

Sendikalar İşgücünün Çeşitliliğini Yansıtmalı (10)

ICFTU Gençlik ve Eşitlik Bölümü Yöneticisi Kamalam'la Söyleşi

Buranın Sıcaklığı, Dostluğu Hoşuma Gidiyor (12)

Gaziosmanpaşa Kadın Kültür ve Dayanışma Merkezi'nden Kadınlar

SENDİKAL BİLİNÇ

Sivil Toplum Kuruluşları Sendikaların Yerini Alamaz (14)

Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Betül Urhan

HAKLARIMIZ

Kıdem Tazminatı: Kazanılmış Haklarımızı Korumalıyız (17)

Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Av. Serap Özdemir

Resmi, Bir Onur Sorunu Olarak Görüyordu (18)

Ressam Nedim Günsur Üzerine

Temsil Organları Cinsiyet Eşitliği Politikaları Üretmeli (20)

Umudun Romanı: Cemile (23)

TARİHTEN KADIN SESLERİ

15. Yüzyılda Kadınlar İçin Yazan Bir Kadın: Christine de Pizan (24)

Hazırlayan: Doç. Dr. Serpil Çakır

Asgari Ücretten Yararlanmak ve Kamu Politikaları Atölyesi (26)

Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışmaktan Doğan Haklarının Peşinde

SAĞLIK

Bebeginizin Doğmadan Önceki Sağlığı (28)

Anne Oluyorum... Hazır mıyım? (30)

Hamilelik Hazırlığı Yapan Kadınlara Faydalı İpuçları

EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!

Balık Oltanın Ucunda (32)

BİR HİKÂYE

Hepinizden Özür Dilerim (34)

GÜZELLİK

Havuçla Kış Güzelliği (35)

Merhaba

Merhaba!

Yeni bir yılda size tekrar merhaba diyoruz. Umarız hayatımız daha kolay ve daha iyi olur 2007'de...

Bu sayıda yeni bir tasarım ediyoruz. Dergimiz, beğeneceğinizi umduğumuz yeni görüntüsüyle yeni yıla merhaba diyor.

Muhtemelen duymuşsunuzdur, dergimiz bir kadın öyküleri yarışması düzenliyor.

Gündem sayfalarımızda yarışmanın amacını ve katılma koşullarını bulabilirsiniz.

Novamed'te kızlar greve devam ediyorlar. Geçen sayımızda onlarla yaptığımız söyleşilerin bir bölümünü size aktarmıştık. Bu sayımızda diğer bölümünü aktarıyoruz.

2006 Kasım'ında Dünya Emek Konfederasyonu (WLC) ile birleşerek Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (FTUC) ismini alan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (ICFTU) birkaç yıldır sürdürdüğü "Kadınlara Sendikalar Sendikalarına Kadınlar" adlı kampanyanın ikinci aşamasında Kadın Bölümü Sorumlusu Kamalam'la yapılan bir söyleşiye yer veriyoruz. Kadının örgütlenmesinin ve kadınları sendikaya katmanın yollarını ve güçlüklerini kavrama açısından söyleşinin anlamlı olduğunu düşünüyoruz.

Bu sayımızda dışarıdan çok yazı var. Kadın ve kadın işçiler konusunda çalışmaları olan birçok arkadaşımız "iyi bir şey yapıyorsunuz, çorbada bizim de tuzumuz olsun" diye bize çalışmalarını, yazılarını yolluyorlar. Kendilerine çok teşekkür ederiz.

Zaman zaman kardeş kadın örgütlerini tanıtıyoruz size. Bu sayımızda İstanbul'un Gazi Mahallesi'nde kadınlar için çalışan bir mahalle derneğini tanıtacağız.

Sendikal konularda yazan hocamız Betül Urhan bu sayımızda son zamanlarda örgütlü toplum diye yoksulluğa ve güvensizliğe

karşı sivil toplum örgütlerinin önerilmesi mantığını eleştiriyor ve bu kuruluşların sendikaların yerinin alamayacağını, çalışanların sendikalara ihtiyacı olduğunu söylüyor. Önemli ve bilgilendirici bir yazı.

Nedim Günsur, işçi sınıfının yaşamını tuvallere aktaran bir ressamdı ki onu 1994 yılında kaybettik. Dostumuz Behice Çağlar, Nedim Günsur sergisini anlatıyor bizlere. Onu ve eserlerini tanıtıyor.

İlknur Tenekeci, Ankara'dan yazılarıyla bizi destekleyen bir başka kadın arkadaşımız, bu kez tez konusu üzerinden sendika-kadın ilişkisinin bir başka boyutunu irdeliyor.

Nazik Işık'ı artık tanıdınız, bu kez ev-eksenli çalışan kadınlar kesiminde asgari ücret ve kamu politikalarını anlatıyor.

Hamilelik, planlandığı ve istendiği takdirde bir kadının keyifle geçireceği bir dönem. Bu dönemi hem fiziksel hem de psikolojik açıdan sorunsuz ve daha keyifli hale getirmek için gerekli ipuçlarını sizler için yazdık.

Mutfak, sağlık, sayfalarımız yine yararlı ve doyurucu.

Cemile, Orhan Kemal'in kadın kahramanı. Kitabı ve fabrika yaşamının romanlara nasıl yansıtılabileceğini arkadaşımız Feryal Saygılıgil yazdı...

Ayten Kaya Görgün ise bize bir hikâyesini daha yolladı... İki arkadaşımıza da teşekkür ediyoruz.

Ülkemizde ne yazık ki kötü olaylar oluyor. Düşmanlığın, hıncın, kişileri bir insanın yaşamını elinden almaya kadar götürmesi çok kötü. İnsan olarak hepimizin birbirimize ihtiyacı var. Bu topraklarda kardeşçe yaşamayı öğrenmeliyiz artık.

Bu sayımızda "Kadınlara Sendikalar, Sendikalara Kadınlar" kitapçığımız var. Almayı unutmayın...

Herkese mutlu ve huzurlu günler dileğiyle!

Petrol-İş Kadın Dergisi

Şubat 2007 / Sayı 22

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan

Mustafa Çavdar / Genel Sekreter

Adnan Özcan / Genel Mali Sekreter

İsmet Yiğit / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri

Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
adına sahibi:

Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışleri Müdürü

Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni

Necla Akgökçe

Editörler

Necla Akgökçe, Selgin Zırlılı Kaplan

Tasarım ve Uygulama

Selgin Zırlılı Kaplan

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunizade

81180 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)

Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:

Bileşim Matbaası

Bileşim Yayıncılık, Fuarcılık ve Tan. Hiz. San. ve Tic. AŞ

Barbaros Cad. No: 11 4. Levent / İstanbul

Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: merkez@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın

(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

12 Şubat 2007'de basılmıştır.

Bu kez kadınlar yazıyor

Belki de haberiniz olmuştur, dergimiz bir “Kadın Öyküleri Yarışması” düzenliyor. Yarışmaya öykü yazmakla arası iyi olan evde veya dışarıda çalışan, emeği ile geçinen her kadın katılabilir.

Türkiye’de yaşayan insanların büyük bir bölümünü kadın-erkek emekçiler oluşturuyor. Fakat ne yazık ki şiirler, hikâyeler, romanlar evrensel insani durumlar ve acılar üzerinden yalnızca belli insanların hikâyelerini anlatıyor. Toplum içinde görünmeyenler, sanat ve edebiyat içinde de görünmezliklerini sürdürüyorlar.

Bu görünmezlikten en fazla nasibini alan kadın emekçilerin de anlatılmaya değer hikâyeleri olduğunu düşünüyoruz, gerçekliğin bu bölümü üzerindeki örtüyü kaldırmak, onların öykülerinin gün yüzüne çıkmasını sağlamak, bu yarışmanın önde gelen amaçlarından biri.

Kadın emekçilerin de edebiyata yansıtılabilecek gerçekliklerinin, iç yaşantılarının olduğunu göstererek, tablonun eksik yönlerinin tamamlanmasına bir nebze olsun katkıda bulunmak istiyoruz.

Ev işleriyle cebelleşen ev kadınları, fabrikada çalışan kadın işçiler, ev eksenli çalışan kadınlar, geçici işçiler, taşerona bağlı olarak sendikasız, güvencesiz çalışan temizlik işçileri yani evde ve dışarıda çalışan her kadın bu yarışmanın hem konusu hem de katılımcısıdır...

Niye bizim de hikâyelerimiz, romanlarımız, hikâye ve roman kahramanlarımız olmasın?

Niye onlar da klasikleşip, asırlar ötesine taşınmasınlar?

Sözümüze ve hikâyemize sahip çıkalım

Emile Zola’nın, 1860’larda kuzey Fransa’da, uzlaşmaya yanaşmayan maden işçilerinin gerçek grev öyküsünü konu alan Germinal adlı eseri, günümüze kadar gelmiş, dünya edebiyatının baş

yapıtlarından biridir. O romanda biz roman kahramanı, çalışan, idealist, duygusal, narin genç işçi Etienne Lantier’in şahsında, 19. yüzyılda Kuzey Fransa’da direnen maden işçilerinin yaşam biçimlerine, umutlarına, aşklarına tanık oluruz.

Günümüzde edebiyat endüstrisi mevcut gerçeklikleri yeniden üretmediği, insanları uyumaya davet etmediği için bu tür roman ve hikâyelere rağbet etmiyor.

Onların rağbet etmemesi bu alanda yazılıp çizilenleri ortadan kaldırmaz, biz de kendi araçlarımızla kendi öykülerimizi kurup, bunları ölümsüzleştirebiliriz...

Sendikamızın benimsediği yeni sendikacılık anlayışı, küreselleşen sermayenin çalışan kesimleri ideolojik ve kültürel değerleriyle nasıl manipüle ettiğini fark etmeyi de gerekli kılıyor.

Biz bu alanlarda da kendi sözümüzü söylemeli, ideolojik ve kültürel dayanaklarımıza sahip çıkmalı, onları edebiyatla, resimle, müzikle, grafikle sanatın her biçimiyle besleyip, geliştirmeliyiz.

Onlar yılın “en başarılı iş kadınlarını” seçiyorlarsa biz de ekmeğine ve geleceğine sahip çıkmak için direnen “yılın başarılı çalışan kadını” seçmeliyiz.

Onlar “başarılı iş kadınlarının” şen hikâyesini anlatıyorlarsa biz de hüznün içindeki gerçek neşeyi yakalamasını bilen direnen kadınların hikâyelerini anlatmalıyız.

O halde kadınlar, durmayalım, sarılalım kalemlerimize, ya da küçük kutularımızda sakladığımız günlüklerimize özlemlerimizi, örselenmişliklerimizi, sevgimizi ve direnme pratiklerimizi birleştirip bu yarışmaya katılalım...

Kadın Öyküleri Yarışması

Türkiye’de yaşayan insanların büyük bir bölümünü kadın-erkek emekçiler oluşturuyor.

Fakat ne yazık ki edebiyat eserleri şiirler, hikâyeler, romanlar evrensel insani durumlar ve acılar üzerinden yalnızca belli insanların hikâyelerini anlatıyor. Toplum içinde görünmeyenler, edebiyat için de görünmezliklerini sürdürüyorlar.

Petrol-İş Kadın dergisi olarak bu görünmezlikten en fazla nasibini alan kadın işçilerin hikâyelerini açığa çıkarmak için bir “Kadın Öyküleri” yarışması düzenliyoruz.

Amacımız, kadınları yazmak konusunda yüreklendirmek ve kadın işçilerinin de edebiyata yansıtılabilecek gerçekliklerinin ve iç yaşantılarının olduğunu göstererek, tablonun eksik yönlerinin tamamlanmasına katkıda bulunmaktır.

KATILIM KOŞULLARI

- Ev kadınları, fabrikada çalışan kadın işçiler, ev eksenli çalışan kadınlar, memurlar, geçici işçiler, taşerona bağlı olarak sendikasız, güvencesiz çalışan işçiler, yani evde ve dışarıda çalışan her kadın, bu yarışmanın hem konusu, hem katılımcısıdır. Öyküler daha önce yayınlanmamış olmalıdır.
- Yarışmaya profesyonel, amatör tüm kadın öykücüler katılabilir.
- Yarışmaya en fazla üç öyküyle aday olunabilir. Öykü uzunluğu en az 3 A4, en fazla 10 A4 sayfa olmalıdır.

- Son başvuru tarihi 25 Mart 2007’dir.
- Öyküler çift aralıkla daktilo ve bilgisayarda yazılmış olmalıdır. CD de yollanabilir. Öykü zarfının veya CD’sinin üzerinde öykücünün adı değil rumuzu olmalıdır. Bu dosyanın içine konulan başka bir zarfın üzerine rumuz yazılmalı, ad soyad, kısa özgeçmiş ve telefon numaraları bilgileri bu zarfın içinde yer almalıdır.
- Öyküler, Berat Günçikan, Handan Koç, Jaklin Çelik, Latife Tekin, Saliha Paker, Sennur Sezer, Yaşar Seyman’dan oluşan jüri tarafından değerlendirilecektir.

- Ödüller; birinciye 1500 YTL, ikinciye 1250 YTL, üçüncüye 1000 YTL olarak belirlenmiştir.
- Petrol-İş Sendikası ödül alan ve yayınlanmaya değer görülen öyküleri kitap olarak yayınlatabilir.
- Seçici Kurul üyeleri ve onların birinci derecedeki yakınları, Petrol-İş Sendikası yönetimi ve birinci derece yakınları yarışmaya katılamazlar.
- Yarışmanın sonuçları 2 Mayıs 2007 tarihinde açıklanacak ve 10 Mayıs 2007’de Sendika Genel Merkezi’nde yapılacak törenle ödüller sahiplerine verilecektir.

Öykü zarfları

KADIN ÖYKÜLERİ YARIŞMASI

Petrol-İş Sendikası Genel Merkezi

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunizade 81180 Üsküdar/ İstanbul

adresine ya elden getirilmeli, ya da iadeli taahhütlü olarak gönderilmelidir.

Tel: 0216 474 98 70

Novamed'te direnişe devam: “Sendikalı Olmak Bir Kadın Olarak Bana Güven Verdi”

Novamed'de grev yapan 83 kadın arkadaşımız direnişlerini sürdürüyorlar. Geçen sayımızda onların bazılarını sizle tanıştırmıştık, diğerleriyle de şimdi tanışmaya ne dersiniz?

Mehmet Yılmaz / Necla Akgökçe

gibi çalışıyorduk. Saatlerimiz çok kısıtlıydı, her adımımızı saniyelerle hesaplıyorduk.

Beklentilerinizi anlatabilir misiniz?

Daha iyi çalışma koşullarına kavuşmayı, geleceğe daha umutlu bakmayı istiyorum. Sendikalı olmak bir kadın olarak da bana güven verdi. Güvencesiz çalıştığımız için her zaman çıkarılacağımızı düşünüyordum, sendikadan sonra kendimi daha rahat hissetmeye başladım. Daha önce 'taksit yapayım, bir şeyler alayım' diye içimden geçiriyor ama korkuyordum. Üye olduktan sonra taksitle alışveriş yapmaya başladım. Bu süreçte hem kendime hem de başkalarına güvenmeyi öğrendim. İşyerinde birbirimizle konuşamıyorduk, sendikalaşma sürecinde birbirimizi tanıma imkânımız oldu. Çalışma arkadaşlarımla gerçek kişiliklerini görmeye başladım. Ben insanların birbirine destek olduğu ortamı yine grev yerinde gördüm. Buradan çıksam ve başka bir işyerine girsem yine sendikalı olurum. Bizim hakkımızı bizden ve bizim gibi olan insanlardan başkasının koruyacağını biliyorum artık.

Novamed deneyimini ve işverenin tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Naciye Önder: Her şeyin iyi gideceğini düşünüyorum. Eninde sonunda haklarımızı alacağız. İşverenin tutumu bence çok kötü. Üstelik Avrupalı bir işveren. Orada sendikalaşma işçinin en doğal hakkı. Tüm işçiler sendikalı, bize bu konuda destek vermeleri gerekirken, tam bir hayal kırıklığı yaşıyoruz.

Neden örgütlenmeye başladınız ve neden Petrol-İş?

İnanılmaz baskılar yaşıyorduk. Tuvalete gitmek izinle, doğum yapmak izinle, saniyeleri sayarak çalışıyorduk, sağa dönsen kabahat, sola dönsen yasak. Sendika gelirse bu kadar baskı yaşamayız diye düşündük. Kimyasal madde ürettiğimiz için de Petrol-İş'i seçtik.

Sizi tanıyalım?

Adım **Özlem Yalçın**. Üç buçuk yıldır Novamed'te çalışıyorum. Sigortalı çalışmaya ilk defa burada başladım.

Niçin sendikalı olmak istediniz?

İşçiyiz, hakkımızı aramak gerektiğine inanıyorum. Sendikanın ne olduğunu bu işyerinde öğrendim. Çok baskı vardı, işçi gibi değil de köle

Naciye Önder

Sendikalı olmayanların durumu ne sizce?

Bizim işyerimizde insanlar genel olarak bir akrabasını işe koymuş. Herkes birine yakın olduğu için sendikalaşmak hem kolay, hem de zor. Çok baskı var, bu sendikalaşmayı kolaylaştırıyor ama akrabalık ilişkileri olduğu için bir taraftan da çok zor.

Ayrıca yoğun baskı olduğu için işe çok ihtiyacı olan insanlar çalışıyor, onları örgütlemek de zor. Durumları biraz daha iyi olanlar çıkarılınca dayanacak güçleri oluyor, diğerlerinin böyle bir gücü yok. Greve katılmayan arkadaşlarımız ya birinin akrabası ya da durumları çok kötü.

Petrol-İş'ten beklentileriniz?

Sendikadan bir beklentim olmasa sendikaya girmezdim. Benim için ücret ikinci planda kalıyor, daha iyi çalışma koşulları, daha insanca bir çalışma ortamı istiyorum. Baskı olmasın, fabrika içinde düzenlemeler yapılırken bizim de fikrimiz alınsın. Örneğin, gece vardiyası ikramiyeleri kadınlara verilmiyor, bu ikramiyeler verilmeli. Yasalarda kadın işçilerin kreş hakkı var, ama uygulanmıyor. Pek çok kadın, bu yüzden işten çıkıyor, kreş hakkımızı da istiyoruz.

Sizi tanıyalım...

Nurcihan Kilek: Açık Öğretim Fakültesi mezunuyum. Daha önce mühendislik, mimarlık ofisinde teknisyen olarak çalışıyordum. Sendikalı değildim, ama çevremde başka sendikalara üye olan arkadaşlarım vardı. Bizim durumumuzu Avrupa'yla kıyaslamıyorum, Türkiye şartlarıyla kıyaslıyorum. Türkiye şartlarına göre de burada bir sendika olmalı açıkçası. Antalya'da mesela büyük otellerin hepsinde sendika var.

Novamed sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir toplantı yapılmıştı, ben sendikacı arkadaşlarımızı orada tanıdım. Arkadaşlar kendi aralarında gruplaşmışlar, ben 30 kişi olduklarında öğrenebilirdim böyle bir girişimin olduğunu. İlk girenlerdendim, çünkü aşırı tepkiliydim. Toplantıda herkes deneyimlerini anlatıyordu, deneyimler ortaktı, ben de tepkilerimin yersiz olmadığını gördüm. Hemen sendikaya üye oldum. Daha sonra üçer, beşer herkes üye olmaya başladı. Ben de üye yapmak için çalıştım. Hepimiz fiilen çalıştık.

Serbest bölgede ilk deneyim bu galiba?

İşveren de onu kullanıyor zaten. 'Serbest Bölge'de sendikalaşma olmaz' diyor. Niye olmasın? Serbest Bölge'de çalışanlar işçi değil mi?

Zaten işletmeler vergiden muaflar, onlara yeterli destek sağlanmış...

Evet, tüm işletmeler vergiden muaflar, onlara burayı daha cazip hale getirmek için elimizden geleni yapmışız ama yaptıklarına bakın.

Sendikadan sonra koşullarda bir düzelme oldu mu?

Tabii oldu. Eskiden hiç karşı gelemiyorduk. Şimdi artık açık açık her şeyi söylüyoruz. Line'nin hızı 5 saniye, bundan dolayı sağlığımız bozuldu Herkesin boynunda kollarında kireçlenme ortaya çıktı. Artık 'makine yavaşlatıl-sın' diyebiliyoruz. 'Cumartesi tatil olsun veya yarım gün olsun' diyebiliyoruz şimdi. Önceden söyleyemiyorduk. Türk yöneticilerimiz bize 'siz nasıl böyle bir şey söylersiniz, siz ekmek yediğiniz yere nasıl ihanet edersiniz, siz kim oluyor da böyle yapıyorsunuz' diyorlar. Biz şefin kendisine bir şey söylemiyoruz ki, itirazımız şartlara. İnsanlar sağlığını kaybediyorsa bunun nedenlerinin araştırılması lazım. Burası uzun yıllar

çalışıp emekli olunabilecek bir fabrika değil, şartlar çok ağır, hastalanırsınız. Bir süre çalışıp çıkıyorsunuz.

Ondan dolayı mı daha çok kadınlar çalıştırılıyor?

Buradaki kadın işçi yoğunluğu kadınların el becerilerinin daha gelişkin olmasından kaynaklanıyor. Bizim elimiz daha çabuk ve daha sabırlıyız. Setler önümüze mi fırlatılmadı, başımızda mı parçalanmadı... Sonra sebepsiz bağırıp çağırmalar, hakaretler... Müdür salonun bir ucundan öbür ucuna rahatlıkla bağırabiliyordu. Düşünün ne biçim bir ses bu; fabrika zaten gürültülü bir ortam ve biz bağırımları duyuyoruz. Kadın olduğumuz için daha rahat bağırabiliyoruz... Bizleri ağlatmak hoşlarına gidiyor. Bu şekilde kadınlar üzerinden bir ego tatmini yaşıyorlardı. Bir müdürümüz bize, 'şefleriniz sizden insan olarak da üstündür, onlara saygı göstermek zorundasınız' demişti. Hiç unutamıyorum, bu ne demek? İnsanın değeri böyle ölçülür mü?

Sendikalı olduğunuz için bir baskı yaşadınız mı?

Yaşamadım, niye yaşayayım ki? Bizden daha iyi elemanı nereden bulacaklar, biz hiçbir sorun çıkarmadan sürekli çalışan insanlarız.

Neler olsun istersiniz?

İşveren kafasına göre bayram veya yılbaşı harçlığı vermesin, bunların hepsi bir sisteme otursun. Ben, insani şartlara sahip, insani duyguların gelişkin olduğu bir işyerinde çalışmak istiyorum. İşçi duygusu, zekâsı, düşüncesi olan bir insandır. Sendikanın çok büyük maaş arttırımı almasını beklemiyorum ben, benim öyle pembe hayallerim yok. Türkiye şartlarında normal bir ücret olsun, bize pazarlık etme şansı verilsin. Tek tek hiçbirimizin pazarlık etme gücü yok çünkü.

Özlem Yalçın

Nurcihan Kilek

Nazlı Kaplan

Siz kaç yıldır burada çalışıyorsunuz?

Nazlı Kaplan: Şubat'ta dört bitecek, beşe gireceğim. Ben, sendikaya sonradan, Ağustos ayında katıldım. Esasında greve çıkmayı biz istemedik. Sendika üyeleri olarak biz "hayır" oyu kullandık. İşyeri sendikası arkadaşlara "evet" oyu kullandırttı. 'Sözleşme yapılsın, Yüksek Hakem Kurulu'nda bitsin bu iş, greve çıkmayalım' dedik. "Evet" oyları fazla olunca greve başladık. Şu anda "evet" diyenler içeride çalışıyor, biz grevdeyiz. Vicdanları rahat mı artık bilmiyorum. Hepimizin paraya ihtiyacı var, ailemize ufak da olsa katkıda bulunuyoruz. İçeriden dolaylı yollarla hâlâ bize laf çarpıyorlar. Sendikaya üye olduktan sonra beni iki saat yukarı alıp sorguya çektiler. Ben Antep'liyim, Antalya'ya sonradan geldim, kirada oturuyorum. Paraya bu kadar ihtiyacım olmasa, bu kadar ağır şartlarda çalışmazdım zaten. Line'de çalışmaktan kolumda bir beze oluştu. Operasyonla alınması gerekiyor. Sanayelerle yarışyorsun, orada konuşmak, gülmek, her şey yasak. Bize 'niye sendikaya üye oldun' diyor şefler. Galoşları giydiğimiz yerde sandalyeler var, biz oraya oturmayı bile hak etmeyen insanlarmışız, öyle diyorlardı. Ama eninde sonunda biz kazanacağız ve onlar utanacaklar.

Sendikanın faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz, sendika şöyle yapsaydı dediğiniz oluyor mu?

Hayır, sendika son gün bile 'anlaşalım' diye içeriye talepte bulundu. Greve gidilmemesi için elinden geleni yapmaya çalıştıklarına inanıyorum. Biz artık bu yola baş koyduk, bunun sonu ne olarsa olacak. Umarım işveren yasalara uyarak anlaşmayı imzalar, biz de işimizin başına döneriz.

Şu anda nasıl geçiniyorsunuz, ailenizden mi yardım alıyorsunuz?

Benim eşim de Serbest Bölge'de yabancı bir firmada çalışıyor. Eşimle aynı anda çalışmaya başladık. O zaman eşim 280 Euro alıyordu ben 250 Euro alıyordum. Şu anda eşim beni ikiye katlamış durumda. Onlar da İtalyan- Alman ortaklığı. Bizim müdürümüz Bay Rappa, 'Serbest Bölge'de bizden iyi ücret veren firma yok' diyor bir de.

Sendika öncesinde durum neydi, daha sonra neler oldu, bir değerlendirme yapabilir misiniz?

Neslihan Mercanovalı: Sendikalaşma öncesinde içeride aşırı baskı vardı. Şefler bizi küçümsüyor, hakaret ediyordu, hatta sandalye fırlattıkları bile olmuştu. Ayrıca sıralı doğum dayatılıyordu. İçeriye beş dakika geç geldiğimizde bu beş dakika bize ödetiliyordu. Kimse konuşamıyordu, hakkımızı arayamıyorduk, sesimizi çıkardığımızda tehditler savruluyordu. Altı buçuk yıldır çalışıyorum, en eski çalışanlardan biriydim. Çok ağır işlerde çalıştırıldım. Çok çalıştırıldığım için sağ bileğimin iç tarafında et ve kemik ayrılması oluştu. Ayrıca üst tarafta da çökme başladı. Ben bu işe girdiğim zaman sağlıklı bir insandım. Şimdi değilim.

Daha sonra da bu şekilde beni çalıştıramayacaklarını, işlerine yarayamayacağımı söylediler. Ben rahatsızlığımın yaptığım işle alakalı olduğunu anlatmaya çalıştım, ama beni kimse dinlemedi. Sendikadan sonra da baskının niteliği değişti. Sendikasızlar kayırılmaya başlandı. Hatta sendikası kadınlar başları ağrıdığı zaman bile yukarı çıkarıp dinlendiriliyordu, ben 'bu gün şurada oturmayayım' dediğim zaman çok büyük tepkiler alıyordum. Kemiklerimin arasına iki günde bir sıvı veriliyordu.

Doktordan da raporum vardı 'ağır işte çalıştırılmayacak' diye, ama beni devamlı en ağır işlerde çalıştırdılar.

Sendikayla tanışmanız nasıl oldu?

Bize 'sendikaya girmek ister misiniz' diye sordular. Sendikanın ne olduğunu bile bilmiyordum açıkçası. Bakalım dedim. Aradan birkaç gün geçti, şefim beni çağırdı, 'sendikaya girmek istiyormuşsunuz diye duydum' dedi. Ben öyle bir şeyin olmadığını anlatmaya çalıştım, ama dinlemediler ve baskı yaptılar. Geri çekildim biraz. Aradan bir ay geçti, bizi yemeğe çağırdılar. 14 kişiydik, anlattılar 'böyle böyle olacak var mısınız' diye. Biz gördüğümüz baskılardan usanmıştık. Her gün eve ağlayarak gidiyorduk. 'Hadi üye olalım' dedik. 160 kişiye kadar çıktı üye sayımız. Bu kadar çoğaldıktan sonra işyerinin haberi oldu. Bizi, 'işten çıkarırsınız' diye tehdit ettiler, bazı insanlara ise ödülleri dağıtıldı. Sendikaya girdikten sonra hiç konuşamayan, hakkını aramayan arkadaşlarımıza özgüven geldi, kendi haklarını aramaya başladılar. Ondan sonra bizi bir grupta topladılar. Orada yalnızca asi olanlar, hakkını arayanlar vardı. Bir gün '20 kişi işten çıkarılacaksınız' diye bir haber geldi. O 20 kişi de bizim gruptandı, ama bizi yıldıramadılar.

Sizce bundan sonraki gelişmeler nasıl olacak, nasıl olmalı?

Bize verilen destekler çok önemli. Evlerine ekmek götürmeyen arkadaşlarımız var. En küçük bir desteği bile istiyoruz. Konuşmanın ötesinde de destek olmalı insanlar. Mesela bir arkadaşımız eşinden ayrıldı, içeriden para almıştı. Her ay maaşından kesiliyordu. Şimdi o da grevde. Ücret alamıyor, dolayısıyla ödeyemiyor, 'ne yaparsan yap, git parayı bul' demişler. Bir kadına böyle konuşulur

Neslihan Mercanovalı

Ülkü Çetin

Mine Argat

Lutfiye Nalbant

mu, hırsızlık mı yapsın, kötü yola mı düşsün?

Kaç yıldan beri çalışıyorsunuz, girdiğiniz zamanki ve daha sonraki koşulları değerlendirebilir misiniz?

Ülkü Çetin: Ben 2002'de işe girdim. İlk girdiğimde çalışma koşulları çok kötüydü, şeflerden ağır baskılar gördüm, yemek yediğimde, 'yediğin yemeği hak et' dediler bana. Hızlı çalışmıyordum, elim ağırış. Kollarım ağrıdığı için bileklik kullanıyordum, görüntü bozuluyor diye bileklik kullanmamı yasakladılar. Kol kaslarımda erime varmış. Burada herkesin kollarında bir hastalık var.

Sendika geldikten sonra bir değişiklik oldu mu koşullarda?

Artık bir sorunu dile getirdiğimizde 'sendikanız halletsin' diyorlardı. Daha sonra sendikalılarla sendikasızları ayırıp bizi daha ağır şartlarda çalıştırmaya başladılar. Sendikaya çalışma koşullarımı iyileştirmek için üye oldum. Evliyim, iki çocuğum var, biri kız. 13 yaşında ortopedik rahatsızlığı olan bir de oğlum var. Eşimden ayrıldım, anemde kalıyorum şu anda.

Daha iyi şartlarda çalışmayı, oğlumu tedavi ettirmeyi düşünüyorum. Babası başka biriyle evlendi, onun bize bir yararı yok artık. Çalışırsam daha iyi imkânlarım olur, çocuklarımı daha iyi şartlarda yetiştiririm. Bana 'çocuğuna nasıl bakacaksın bakalım, şimdi Adil Bey götürsün onu doktora' diyorlar. Çocuğun tedavisi için kredi almıştım. 100 Euro borcum kalmış, 'şu anda çalışmıyorum, çalıştığım zaman ederim' dedim. Bana, 'nereden bulursan bul, getir' dediler.

Siz gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz, örgütlenmeden önceki ve sonraki koşullar arasında bir fark var mı?

İsmim **Mine Argat**, altı yıldır Novamed'te Üretim Departmanı'nda çalışıyorum. Örgütlenmeden önceki koşullar çok baskıcıydı. Sözle, gözlerle taciz ediliyorduk. Setleri gelip kafamıza çarptıkları bile oldu. Yanındaki arkadaşımızla konuşamaz, ezilir, baskıdan moral bozukluğu ile işimizi bile yapamazdık.

İlk yıllarda, şefim 'sen bu işi yapamıyorsun' diye kolumdan çekerti. Karşımda yönetici vardı, 'derdin varsa müdüre anlat' derdi, ne diyeceğimi bilemediğim için sesimi çıkaramazdım. Bana 'karaktersiz, sahtekâr' diye hakaret edildiği de oldu.

Çok işçi giriş çıkışı oldu mu baskılar nedeniyle?

Oldu tabii. Son iki sene içinde iyice arttı çıkışlar. Sonra da işçi alındı. Çalışma koşulları çok kötü diye ayrılanlar da oldu. Tazminatsız öyle çıktılar. Hastalık nedeniyle rapor alanların da işten çıkarıldığı oldu. Bana baskı yaparak çıkmam için çok zorladılar, ama başarılı olamadılar. Çalıştığımız solüsyonlar çok kötü kokuyor, insanın nefes almasını zorlaştırıyor, o nedenle de işten çıkanlar oluyordu. Özellikle hamileler... Çünkü hamile kadınlara bu

kokuların zarar verip vermediği kanıtlanmamış henüz. Müdürümüz hamileyken kendisi maske kullanıyordu, ama bizim arkadaşlarımızın kullanmasına izin verilmiyordu. İş ortamı çok soğuk olduğu için idrar yolları ve böbrek hastası olduk hepimiz.

Sendikalı olduktan sonra bize karşı tutumları değişti. Güzel sözler söylemeye başladılar.

Bundan sonra ne olabilir sizce?

Sözleşme yapıldıktan sonra bizim için daha rahat bir ortam olacak. Para çok önemli değil. Rahat bir ortamda çalışmak, gözlerin baskısından kurtulmak, kendimi insan olarak görmek istiyorum. Sendikalıların en ufak şeylerini bile kaydediyorlardı. Bir dövmedikleri kaldı bizi. Ama bizim kara bir defterimiz var.

Şimdi biz dışarıda rahatız. İçerideki arkadaşlar yönetimin baskısı ile çalışıyorlar.

Lütfiye Nalbant: Ben beş yıldır çalışıyorum Novamed'te. Özel bir baskı yaşamadım, ama hepimiz grup olarak çalıştığımız için hepimiz aşağılanıyorduk. Her zaman hakaret görüyorduk.

Kaç vardiya çalışıyordunuz?

Üç vardiya olarak çalışıyorduk. En zor olanı gece vardiyasıydı. Evliyim, iki çocuğum var. Hiçbirimiz gece vardiyasını istemiyorduk. Eşim memur.

Eşiniz sendikalı olmanızı nasıl karşılıyor, tüm bu olan biteni nasıl değerlendiriyorsunuz?

Eşim beni destekliyor. Bize sadece emrediyorlar ve bizim hayatımıza ilişkin konularda bile kendi bildikleri gibi davranıyorlardı. Güya Avrupalı şirket, orada insan hakları diye bir şey var, burada bize yaptıklarını orada yapamazlar. Sendikayı benimsemediler bir türlü, kabullenemediler. Burayı ucuz işgücü cenneti olarak görüyorlar.

Sendika geldikten sonra olumlu bir değişiklik oldu mu?

Evet, bazı haklar verilmeye başlandı. Şimdi yemek daha iyiymiş, ama yine de çok belirgin değişiklik yok. Esasından Almanlar bilmiyor, veriyorlar parayı iş bitiyor, Türk yöneticiler bizi eziyor. Kendi insanımıza bizi ezdiriyorlar.

Sendikalar İşgücünün Çeşitliliğini Yansıtmalı

Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu (ICFTU), kadınların örgütlenmesine ilişkin “Kadınlara Sendikalar, Sendikalara Kadınlar” kampanyasının ikinci aşamasına geçtiğimiz 8 Mart’ta geçti. ICFTU’nun Gençlik ve Eşitlik Bölümü’nün yöneticisi Kamalam kendisi ile yapılan bir söyleşide kampanyanın amaçlarını açıklıyor.

ÇEVİREN: GÖKÇE ÇATALOLUK

Kuala Lumpur’dan Brüksel’e Kamalam, çeşitli ayrımcılık türlerine karşı sendikal mücadeleye yürüten bir kadın. Eşitliği sağlamak için yaptıkları eylemleri ve önceliklerini şöyle anlatıyor:

Eşitlik Bölümü yöneticisi olarak öncelik verdiğiniz konular neler?

Bölümümüz sadece kadınlara yönelik ayrımcılıkla değil, her türlü ayrımcılıkla ilgilenir. Genç ve yaşlı işçilerle, etnik azınlıklarla, yerlilerle, gay ve lezbiyen işçilerle, göçmen işçilerle, engelli işçilerle ilgili çalışmalar yapar.

Biz kendisine ayrımcılık uygulanan bütün grupların eşitlik mücadelesine ilgi duyuyoruz. Önceliklerimiz sorunlu işçi grubuna göre belirleniyor, fakat mücadelenin esası tabii ki adalet ve eşitlik sağlamaya dayanıyor. Bu bölümün en önemli görevlerinden biri olan toplumsal cinsiyet sorununa gelince, herkes, kadınların toplum içindeki toplumsal cinsiyete dayalı iktidar ilişkileri konusunda kat edebilecekleri çok yol olduğunu farkında. İktidardan kaynaklanan eşitsizliği çalışma ortamında ve sendikalarda da gözlemlemek mümkün.

ICFTU halen kadınların sendikalara katılımlarını arttırmak için üç seneyi kapsayan bir kampanya yürütüyor. Bu başarılı bir kampanya mı sizce?

Evet, çok büyük başarı elde ettik. Bütün sendikalar işbirliği yaptı diyemeyiz, ama kadınların aktif olduğu ve bir şeyler yapmak istedikleri Moritanya, Cezayir, Hindistan, Slovakya ve Peru gibi ülkelerde kampanya işe yaradı. Örneğin Moritanya’da kadın üye sayısı yüzde 150 oranında arttı. 8 Mart 2006’da başlatılan yeni kampanyaya ise 24 sendikadan kadınlar dahil oldu ve sayıları gittikçe artıyor. Başarılı olmayı umut ediyoruz, fakat aynı zamanda pek çok zorlukla karşı karşıya olduğumuzu da biliyoruz. Bir örgüte kadınlar akın ettiğinde sendika

içi seçimlerde oy verenler değişecek demektir. Pek çok sendika yapılarını gözden geçirmiyor. Ama sendikal yapılar çok dar, bu durumda dışarıdan gelen biri ancak bu yapıdaki birinin yerini alabilir. Sendikalar kadınların yönetici pozisyonlara gelmesini engelleyen ne olduğunu anlamak için kendi yapılarını gözden geçirmek zorundalar.

ICFTU, sendikanın üst kademe-lerinde cinsiyet dengesi kurmaya yönelik bir siyaset izliyor ama, erkekler genellikle başkan, kadınlarsa başkan yardımcısı oluyorlar...

Bizim programlarımızın çalışmalara ve toplumsal cinsiyete gösterilen uluslararası ilginin neticesinde sanırım sendika yönetimlerinde artık daha çok kadın bulunuyor. Fakat bunun sorunu çözmeye yetmediği de doğru. Sendikalarda daha fazla kadın bulunması ve güçlü kadın liderler çıkması -ki bunun için çekirdekten yetişmek gerekir- bir zorunluluktur. Ne koşulda olursa olsun bir kadının yönetici konumuna gelmesi önemli, çünkü bu, diğer kadınlara böyle bir olasılık olduğunu gösteriyor. Bu nedenle komitelerde bir kadın kotası bulunması gerektiğini söylüyoruz, çünkü eğer kadınlar toplantılara katılabilirlerse işler hakkında bilgi sahibi oluyorlar ve bu bilgi onları güçlendiriyor.

Çabalarımız sayesinde, örneğin ILO ve ICFTU’nun toplantıları gibi

uluslararası toplantılara katılan kadın sayısını artırmayı başardık. Bu önemli bir gelişmedir. Fakat ILO'da bile sendika delegasyonunda hâlâ hükümet ve işveren delegasyonlarına kıyasla daha düşük bir oranda kadın bulunuyor (% 16). Bu bizim alt etmemiz gereken büyük bir sorun. Sendikalar hâlâ çok erkek bir yapıya sahip.

“Kadınlara Sendikalar, Sendikalara Kadınlar” kampanyasından beklentileriniz neler?

Bu kampanya önceki kampanyaların elde ettiği başarı üzerinde yapılıyor. Amacımız, kadınların üyelik oranlarında gözle görülür bir artış sağlamanın yanı sıra karar alma süreçlerine girmelerini ve kadın işçilerin haklarını arttırmayı sağlamak. 2003'te yapılan bir araştırma, ICFTU'da kadın üye oranının yüzde 40 civarında olduğunu gösterdi. Bu iki yıllık kampanyayla bu oranı yüzde 5 arttırmayı amaçlıyoruz. Kampanya, serbest ticaret bölgelerindeki ve enformel sektördeki kadın işçileri, göçmen ve genç kadın işçileri örgütlemeyi hedefliyor. Bu alanları seçmemizin nedeni, buralarda gittikçe daha fazla kadın işçinin çalışması ve buna rağmen kadınların çok kötü koşullarda çalışıp en alt kademedeki ücretlendirilmeleriydi.

Sendikalar daha fazla sayıda kadını örgütlemek için ne yapmalı?

Sendikalar örgütlenme işine tekrar odaklanmalı ve kaynaklarını sadece yeni üyeler kazanmak için değil, var olan üyeleri muhafaza etmek için de kullanmalı. Değişen iş koşullarında sendikalar eğer etkinliklerini devam ettirmek istiyorlarsa, işgücünün çeşitliliğini yansıtmalıdır. Kadınlar için önem taşıyan ücret eşitliği, analık hakları, çocuk bakımı, cinsel taciz gibi konular sendikalar için temel pazarlık konuları olmalı. Sendikalar ayrıca toplantıları uygun zamanlara koyarak, çocuk bakımı hizmeti vererek “erkek” kültürleri ve imajlarında gözle görünür bir değişim gerçekleştirmeliler. Kadın üyelerin muhafaza edilmesi için ayrıca, kadın komiteleri tarafından kampanyalar organize edilmeli ve kadın örgütçüler çalıştırılmalı.

Bunun dışında sendika mevzuatı ve yapıları enformel sektörde çalışan, göçmen, sözleşmelerle ve düzensiz çalışan sendikasız erkek ve kadınların örgütlenmesi açısından gözden geçirilip yeniden düzenlenmeli. Ulusal sen-

dikalar örgütlenmeye ilişkin 87 No'lu ILO Konvansiyonu'nun onaylanması için mücadele vermeli ve bütün işçilerin örgütlenmesinin yolu açılmalı.

Toplumun genelinde veya ev içinde olup bitenler, kadınların işyerlerinde ve tabii ki sendikalarda daha aktif roller üstlenmesini engelliyor. Evdeki erkek iktidarı çok önemli. Seyahat etmeleri, özellikle şehir dışında kalmaları gereken hallerde kadınlar geri çekiliyorlar. Çünkü kocaları, babaları, erkek kardeşleri bunu engelliyor.

Cinsiyet eşitliğini sağlayabilmiş bir ülke var mı?

Hayır. Camdan tavan sahibi olduklarını söyleyen kuzey ülkelerinde bile kadınlar iş hiyerarşisinde belli bir kademeye kadar gelip daha fazla yükselemiyorlar. Bu nedenle sendikalarda kadın komiteleri olması çok önemlidir. Kadın komiteleri, kadınlara tartışmaları ve strateji geliştirmeleri için gerekli alanı sağlar. Toplumsal cinsiyet komitelerinde kadınlar ne istediklerini söylemekten çekinebilirler, zira pek çok ülkede bu komiteler erkekler tarafından yönetilmektedir. Ben, erkekler tarafından yönetilen komitelere toplumsal cinsiyet (gender mainstreaming) ve eşitlik komitesi denmesini çok tuhaf buluyorum.

ICFTU göçmen işçilerle ilgili bir Özel Eylem Programı hazırladı. Bu programın içeriği nedir?

Üç aylık bir projenin ilk aşamasındayız. Bu ayakların ilki göçü veren ve alan ülke sendikaları arasında işbirliği sağlamaktır. Sendikaları saptadık, bölgesel örgütlerimize danıştık, şimdi

ortaklıkları oluşturmak için ICFTU'nun inisiyatifi bekliyoruz. Bu ortaklıkların amacı göçmen işçilerin karşılaştıkları sorunları tartışmaya açmak ve bilgi paylaşımının bize nasıl bir faydası olabileceğini belirlemek. Örneğin göç alan ve gönderen ülkeler, mesela Bahreyn ve Hindistan, Nikaragua ve Kostarika arasında ortaklık kurulmasını istiyoruz. ICFTU'nun minimum ölçüde katılacağı bu ortaklıklar direkt olarak bu ülkeler arasında kurulacak. İkinci stratejimiz çeşitli bölgelerde hizmet merkezleri oluşturmak (Şu an için Malezya, Güney Afrika, Litvanya ve Kostarika'yı düşünüyoruz.) Bu merkezlerin amacı göçmen işçilere yardımcı olmak ve daha sonra onları örgütlemek olacak. Stratejinin üçüncü ayağı ise sendikaların göçmen işçilerin kendi dillerinde, çalıştıkları ülkelerin kanunlarına ve kendi haklarına ilişkin materyal oluşturmaları için destek sağlamak.

Neden özellikle eşitlik bölümünün başına geçmek istediniz?

Toplumda ve işyerlerinde hâlâ çok fazla ayrımcılık var. Bunu göstermek gerekiyor ve bunun için küçük de olsa bir rol oynayabileceğinizi hissediyorsunuz. Sahip olduğunuz bilgiyi paylaşmak, sendikacıları yeteneklerini geliştirmeleri için eğitmek ve işleri bir adım ileri götürmek bence önemli. Erkek iş arkadaşlarıma işverenden kendilerine eşit ve onurlu davranmasını talep ettikleri halde neden kendilerinin birlikte çalıştıkları kadınlara öyle davranmadığını soruyorum. Size eşit davranılmasını istiyorsanız, doğal olarak sizin de öyle davranmanız gerekir.

Buranın Sıcaklığı, Dostluğu Hoşuma Gidiyor

İsimleri Gaziosmanpaşa Kadın Kültür ve Dayanışma Merkezi, onları Kadıoğlu Kozmetik işçilerinin basın açıklaması sırasında tanıdık. Destek için gelmişlerdi... Biz de Gazi Mahallesi'ne kadar uzanıp iade-i ziyarette bulunalım dedik.

NECLA AKGÖKÇE

Dernek ne zaman kuruldu, hangi ihtiyaçtan doğdu, burada yaşayan kadınlardan bir talep mi vardı, yoksa o talebi siz mi yarattınız?

Şirvan: 2003 yılında seçim zamanı kuruldu. O dönemde Irak işgali gündemdeydi, kadınlar kendi aralarında "savaşa hayır" kampanyası düzenlemişlerdi. Bir potansiyel oluştu. Daha sonra evlerde kadın günleri, toplantılar, seminerler yaptık. Sonra 'bir derneğimiz olsa ne iyi olur' diye düşünmeye başladık. Belediyenin Toplum Merkezi vardı, orayı canlandırmayı denedik, ama olumlu bir yanıt alamadık ve dernek girişimini başlattık. Gazi'li kadınlar olarak toplandık. Yukarıda bir gecekondu mahallesinin yol sorunları vardı, ona ilişkin imzalar toplandı. Her ay değişik bir ihtiyaç üzerinden kadınlar bir araya geliyorlardı. Madem kadınlar bir araya geliyor, niye kültür, sanat gibi faaliyetleri dışlıyoruz dedik, bu tür faaliyetlere yöneldik.

Sizi tanıyabilir miyiz, nasıl böyle bir yapı içinde yer aldınız, evli misiniz, kaç çocuğunuz var?

İsmim **Aliye Altun**, evliyim, ev hanımıyım, hiç çalışmadım, iki çocuğum var. Daha önce Toplum Merkezi'nde, kendimi geliştirmek için anne-çocuk eğitimine katıldım. Bir yıl sonra 'böyle bir dernek var' dediler. Evde, mahallede oturup dedikodu yapmaktansa gideyim, kendimi geliştireyim, belki birilerine faydam olur, dedim. İyi yaptığımı düşünüyorum. Evden, iki duvar arasından çıkmak,

hayatı öğrenmek benim için önemliydi. İlkokul mezunuyum. Çat pat okuyordum, derneğin okuma kurslarına katıldım. Şimdi okumam daha iyi, kitap ve dergi okuyorum.

Eşiniz nasıl bakıyor dernek çalışmalarına?

İlk zamanlar tedirgindi, istemiyordu, kavgalar, tartışmalar oldu, 'bilinçlenirse bana tavır alır' diye düşünüyordu. Baktı, benimle baş

edemiyor, 'tamam git' dedi. Çok da baskıcı değildir esasında.

Sizi tanıyalım?

Ben **Güler Yağmur**, ev hanımıyım. 15 yaşında bir kızım, 14 yaşında bir oğlum var. Oğlum hiperaktif ve engelli. Doktorlar son olarak binde bir rastlanılan bir hastalığa yakalandığını söylediler. Tahlilleri bile Türkiye'de yapılmıyormuş. Böyle büyük sorunum var.

8-9 yılını hastanelerde geçti onunla birlikte. Derneğe bu yıl katıldım. Oğlum sürekli Çapa'ya götürüyorum. Ev hastane arasında bunaldım, dernek benim için bir açılım oldu. Benim biraz çalışma deneyimim oldu. Samanyolu Pazarlama'da 2.5 ay kadar çalıştım, maaşımı alamayınca onlara dava açtım. Hakkını arayacaksınız...

Peki eşiniz ne diyor bu işlere?

Hiçbir şey demedi, iyi bir erkektir, bana karışmaz, dünyaya bir kez daha gelsem eşimle evlenirdim herhalde. Ama erkek millette güven olmaz gene de tabii.

Dernekle nasıl tanıştınız ?

Onlarla tanışmam bir hayli komik oldu. Gaziosmanpaşa'da 8 Mart Kadınlar Günü'nde pankart asmaya çalışıyorlardı. Zorlandıklarını gördüm, erkekler öyle bakıyordu, kimse ucundan tutmuyor. Hemen yardımlarına koştum, 'yok yanlış oluyor, yu-karı asın, aşağıdan görülmüyor' filan dedim. Böyle tanıştık Şirvan'la, daha sonra Toplum Merkezi'nde anne-çocuk eğitimine, kadının insan hakları eğitimine katıldık.

Kaç üyeniz var, dernekte ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Şirvan: 80 üyemiz var. Çoğunun eşleri göndermiyor, kadınları üye yapmak o nedenle zor. Ayrıca mahallenin özel bir konumu var. Dernek deyince politik bir şey anladıkları için mesafeli duruyorlar. Sadece kadın derneğine değil, köy derneğine üye olurken de problem yaşanıyor. Bir-iki senedir faaliyetlerimize katılanlar var. 'Başım derde girer, eşim görürse kızar' diyor, üye olmuyor. Üye olanları evlerinde eğittik, eşleriyle tanıştık, birkaç kez ziyaret ettik, ancak o zaman kadınlar için yararlı bir şeyler yaptığımız konusunda ikna oldular. Tüm üyelerimizin eşlerini tanıyoruz. Şölenlerimiz olduğunda eşler de katılıyor.

Yaptığınız çalışmalar?

Şirvan: İlk senelerde okuma yazma kursundan saz kursuna, takıdan, ahşap boyama kursuna kadar birçok kurs verdik. Şimdi artık tüm okullarda okuma yazma kursu var, o nedenle

biz vermiyoruz. En çok ihtiyaç duyulan hizmetlerden biri de hukuk danışmanlığı. Boşanma oluyor, dayak hep var. Sadece koca değil üstelik, kaynana da dövüyor. Avukata gidecek paraları olmadığı için bize geliyorlar. Onun dışında psikoloğumuz var, gönüllü hizmet veriyor. O da çok iyi bir insan.

Medeni Kanun değişikliği, TCK değişiklikleri, kadının sağlığı, doğum kontrolü üzerine seminerler verdik. Katılım çok oldu.

Çocuklara ilişkin eğitim de yapıyoruz. Üniversiteye hazırlık kursları düzenliyoruz. Üniversite öğrencileri gönüllü olarak gelip ders veriyorlar. Ciddi bir yer sorunumuz olduğu için gruplara ayırdık öğrencileri.

Bir de takı kursu verdik. Kadın Toplum Merkezi'nde eğitim alan arkadaşlarımız burada diğer kadınlara eğitim verdiler. Gidip bir yerden toplu malzeme alıyor, burada toplu bir biçimde yapıyoruz. Kermes yaparsak bunları sergileyeceğiz, kadına da bir şey kalmasını düşünüyoruz. Yün aldık kadınlara dağıttık evlerinde bere örüyorlar. Daha örgü bitmeden komşu, eş-dost 'bana yap' diyorlarmış. Yani hemen satabiliyorlar. Kadın Toplum Merkezi ile ilişki halindeyiz. Eğitim- Sen'in Gaziosmanpaşa'daki 4 No'lu şubesiyle ortak etkinlikler düzenliyoruz. Kadın Kurultayı yaptık, bize yardım ettiler.

Neler konuştunuz kurultayda?

Serbest kürsü vardı, kadın eğitimi, sağlık gibi konularda konuştuk. Çıkan sonuçlar üzerinden sağlık eğitim, mahalledeki sıkıntılar üzerinden komisyenler kurduk, okul aile birlikleriyle eğitim üzerine irtibat halindeyiz. Ama dernek binamız çok küçük. Bir dernek binası istiyoruz kendimize. Bir de kreş sorunumuz var. Belediyeye kreş açtırtmayı düşünüyoruz, arazi ayrılmış ama kreş açılmıyor.

Dernekte sizi ne cezbediyor, arkadaşlık, dostluk, biraz bahseder misiniz?

Aliye: Buranın sıcaklığı, arkadaşlık, dostluk, çok hoşuma gidiyor. Birileri için bir şeyler yapıyorsun bu güzel. Toplum Merkezi'ne de gidiyorum, ama burası daha evimizmiş gibi sanki.

Şirvan: Cumartesi, Pazar bizim

derneğin en تنها günleri, çünkü eşler evde oluyor. Dışarı çıkmak mümkün değil.

Aliye: Evde de çalışıyoruz ama bir gelirimiz olmuyor. Bazen eşime 'bize maaş ver, iş yapıyorum sana' diyorum.

Güler: Burada dostluğu, arkadaşlığı buldum. İçime kapandığım, moralimin bozuk olduğu dönemlerde burası benim nefes aldığım bir yer oluyor. Geliyorum buraya, rehabilite oluyor, geri dönüyorum. Burası benim için ruh sağlığı merkezi gibi işlev görüyor.

Sirvan: Kadınlar buraya zaten gündelik olarak sık gelmiyorlar. Şölenlere, etkinliklere, vakıf toplantılarına geliyorlar.

Bu dönem yapmak istediğiniz çalışmalar neler?

Şirvan: Saz kursumuz vardı, paralı, yeniden başlatacağız. Aylık kiramızı çıkarabiliyoruz. Kadınlar epey rağbet gösteriyorlar. Ayrıca yoksul bir mahalle, ama step kursuna da yoğun bir ilgi var. Kadın Toplum Merkezi'nden bir arkadaşımız 'düşük bir ücrete ben kurs veririm' diyor. 15 kadın geldi baş vurdu. Ne kadar yoksul olsa da kadın kendine bakmak istiyor. Unuttum, saz çalan, türkü söyleyen ev kadınlarından oluşan bir de korumuz var.

Gündüz ev hanımlarına saz kursu veriyorduk, çok rağbet görmüştü, ayrıca gençlere de gitar kursu vermiştik. Yine yapmak istiyoruz. Ama geniş bir yere ihtiyacımız var. Kadınlar burada sürekli bir şeyler öğreniyor, maddi manevi güçleniyor. Daha önceden hiçbir şey yapamayan kadınların kendileri bir toplantı düzenlemeye başladı.

Kadınların sorunları çok, ben bile ailemle sorunlarımı tam halletmiş değilim. Biliyorum, bireysel olarak kurtulsam da bir işe yaramaz, çünkü tek tek kadınların sorunlarının çözülmesiyle kurtuluş mümkün olmuyor. Evlerden başlayarak toplumsal olarak kurtuluşumuzu sağlamak istiyoruz, bütün çabalarımız bu yönde.

Sivil Toplum Kuruluşları Sendikaların Yerini Alamaz

Demokrasi, özgürlük, sivil toplum söylemlerine rağmen sendikaların hukuken ve fiilen örgütlenmesini zorlaştıran yasal uygulamalar artıyor. Sendikaların yerini sivil toplum kuruluşları alsın istiyorlar. Oysa işçilerin bu yoksulluk ve güvensizlik ortamında kendi öz örgütlerine her zamankinden daha fazla ihtiyaçları var.

Kendini güven içinde hissedeni bir kişi yarın ne olacağını merak etmez. Çünkü bu sorunun cevabı az çok bellidir. Örneğin sosyal ve iş güvencesi olan, işyerinde tam zamanlı çalışan ve bir sendikaya üye olan kişi ile sosyal güvencesi olmayan, bir iş ve dolayısıyla bir gelir güvencesi olmayan bir kişinin hayatı ve hayata bakış açısı bir midir? Elbette ki değil, güvensizlik, belirsizlik içinde yaşayan bir insan için hayati sorun 'yarın ne olacak?' sorusuna verilecek cevaptır. Bu, günümüzde, günlük yaşantıda olduğu gibi çalışma hayatında da sık sorulan, ancak cevabı verilmeyen sorulardan biridir.

Güvensizlik ve belirsizlik yeni bir olgu değildir. Bir insanın geçimini sağlayacak geliri elde etme ve bunu başaramadığı takdirde içinde bulunduğu toplum tarafından bakılma hakkı olduğunu söyleyen geleneksel toplum ve görüşlerin aksine, modern toplum, bireyi bu konuda yalnız bıraktı. Sanayileşmenin ilk yıllarında uygulanan liberalizm ilkeleri gereği

bir mülke sahip olmak sosyal güvencenin tek ve yeterli kaynağı olarak görülüyordu. Yani hastalık, kaza ve çalışacak durumda olmayan kişinin düştüğü yoksulluk karşısında güvenliğini mülkiyet sağlayacaktı. Devletin temel görevi ise mülkiyeti korumaktı. Herhangi bir mülkiyete sahip olmayan, ücrete bağımlı olan geniş halk kesiminin içinde bulunduğu güvensiz durumu ise uzun bir

süre iktidar tarafından göz ardı edildi. Tarih kitapları yoksulluğun yarattığı toplumsal felaket örnekleriyle doludur.

Fakat sonraları ücretli toplumlarda liberalizm ilkelerinin istikrarlı ve bütünleşmiş bir toplum kurmadaki güçsüzlüğünün bilincine varıldı. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra toplumsal haklar ve devletin toplumsal rolü b ü -

yümeye ve gelişmeye başladı. Kuşkusuz bu durum güçlü sendikaların varlığından ve muhalif hareketlerden bağımsız düşünülemez. Piyasanın evcilleştirildiği bu dönemde sendikalar sosyal ve ekonomik haklara gereksinim duyan geniş toplumsal kesimlerin yaptırım gücü yüksek, örgütlü kuruluşları olmuştur.

Ancak özellikle son 20 yıldır sendikalar güç ve üye kaybetme eğilimine girdi. Ne tesadüftür ki bu yıllar yeni liberal iktisat politikalarının en sert şekilde uygulamaya konulduğu, devletin geniş halk yığınları için sigorta görevini terk ettiği ve bunun sonucunda sosyal güvensizlik sorununun ve yoksullaşma eğiliminin arttığı bir dönemdir.

En büyük tehdit sosyal güvensizlik

Sosyal güvensizlik mevcut sistemde bağımlı çalışanlar için neden büyük bir tehdittir? Bunun burada yer verilmeyecek kadar çok cevabı olabilir. Sosyal güvensizlik, bireyin toplumsal statüsünü düşürme riski taşıyan ani ve beklenmedik olayların insafına kalmış olma bilinci ve duygusudur. Sosyal güvensizlik (ekonomik ve sosyal) yoksulluğu besler. İnsanların günlük yaşantılarına uzanan güvensizlik toplumsal bağları yok eder ve bireylerin ruhsal durumlarını bozan bir ilke olarak hareket eder. Daima güvensizlik içinde olan kişi, şimdiki zamana hakim olma ve geleceğini planlama yeteneğini büyük ölçüde yitirir. Sosyal güvensizlik, insanın yaşamını günü birlik sürdürülen ve çözümü hep belirsiz kalan hayatta kalma mücadelesi haline

getirir. Yapılan gözlem ve araştırmalar, artan suç oranlarının, fuhuşun, uyuşturucunun, intiharların, sokakta yaşayan çocuk sayısındaki artışın, aile içi şiddetin, mafyalaşmanın yoksulluk ve güvensizlikle ilişkisini her defasında ortaya koymaktadır. Oysa büyük bir güç olan medyada çıkan haberlere baktığımızda tüm bu suçların kaynağının sanki yaşanan bu güvensizlik, belirsizlik ve

her şeyi piyasalaştıran ekonomik ve sosyal politikalar ile bir ilgisi yokmuş gibi, tamamen bireylerin ehliyetsizliğine, yeteneksizliğine, zavallılığına ve caniliğine bağladığı görülür. Bu durum toplumu kontrol etmede iki işlev görür, birincisi asıl sorgulanması gereken sosyo-ekonomik politikalar değil bir yere kapatılması

veya yok edilmesi gereken parazit kişilerdir mesajını yayar. İkinci bir işlevi ise, diğer toplumsal kesimleri "adımlarına dikkat et veya bulunduğun duruma şükret" gibi kaderci, geleceğini tayin etme konusunda risk almayan bir kitleye dönüştürerek daha kolay kontrol altına alınmasına hizmet eder. Böylece insan sosyal bir varlıktır, sürekli olarak bir güvensizlik ve korku içinde yaşayamaz, bir güvenceye ihtiyaç duyar, kendini güvende hissetmeyen insan bağımsız ve eşit bir yurttaş olamaz, demokrasi sosyal ve ekonomik hak-

lar sağlanmadığı sürece söylemlerden öteye geçemez gibi insana ve topluma dair gerçekler unutturulur. Ancak, bunun unutturulmaya çalışılması bir yol değildir. Çünkü kişi güvenlik ve güvence ihtiyacını bir şekilde karşılayacaktır. Geleneksel bağlar (aile, hemşehri, arkadaş..) bu ihtiyacı karşılamada oldukça etkin kaynaklardır. Geleneksel bağlar aşınmışsa ve kurumlar (devlet, sendikalar..) zayıflamışsa birey güvence ve aidiyet duygusunu bugün bizim yasadışı olarak adlandırdığımız yollardan sağlayacaktır. Yukarıda ifade ettiğimiz ve aslında sosyal patlamanın bir biçimi olarak da adlandırılabilen suçlar, sürekli olarak yalnızlaştırılmış ve güvensiz insanların bir bakıma hayatta kalma mücadelelerinin hastalıklı bir görünümü olarak algılanabilir.

Sonuçlarla değil nedenlerle uğraşmak

Bir sistemin ayakta kalabilmesi (eğer bu bir hukuk devleti ise), ekonomik ve sosyal politikaların uygulanabilmesi için toplum kesimlerinin nezdindeki meşruluğunun sağlanması, yani onaylanması gerekir. Ve elbetteki bu politikaların uygulanabilmesi tamamen güvenli bir toplumda mümkün değildir. Bu nedenle yoksulluk sorunu, bu sorunu derinleştiren liberal politikaları nerdeyse tüm dünyada hakim bir ideoloji haline dönüştüren IMF ve Dünya Bankasının da gündeminde yer almaktadır. Ancak bu kurumların yoksulluğa ve yoksullara olan ilgisi artan adaletsizlikleri engellemek değil, bu adaletsizliklerin toplumda yaratacağı sosyal patlamaların önüne geçilmesi ve uyguladıkları yeni politikalarla karşı olacak olan tepkileri ve riskleri asgari düzeye indirmeğe çalışmaktan kaynaklanır. Bir taraftan uygulattıkları politikalar (özelleştirmeler, reform adı altında sosyal devletin tasfiyesi, sermayenin önünü açan, emeğin örgütlenmesini zorlaştıran

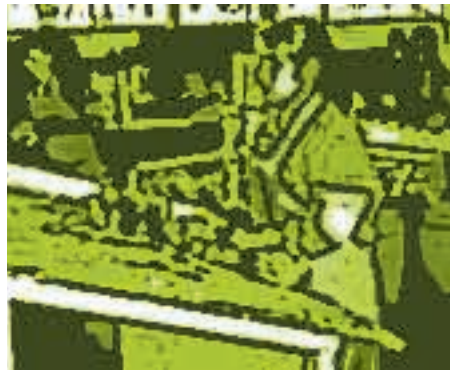
yasal düzenlemeler vb...) nedeniyle yoksulluk artıyor, diğer yandan yoksulluk riskini azaltmaya, yani bu politikaların meşruluğunu sağlamaya yönelik projeler öneriyorlar. Yeni liberal politikaların temel argümanları arasında devletin mümkün olduğunca daraltılması var. Devletin boş bıraktığı alanlar ise bu politikaları köklü bir şekilde eleştirmekten uzak, nedenleriyle değil sonuçlarla uğraşan, bölüşüm ilişkilerini, işyeri ve emeği, mücadele eksenlerinin dışında bırakan, daha çok sosyal ve kültürel sorunlarla (kadın, ırk, etnisite, çevre, yoksulluk, din vb.) ilgilenen sivil toplum kuruluşları tarafından doldurulacaktır.

Sorun alanları birbirinden farklı olan sivil toplum kuruluşları ile ücret yoluyla gelir ve kaynak dağılımını düzenleme işlevi olan, işçiler lehine kararları almada grev gibi bir silahla yaptırım gücünü kullanabilen sendikalar arasında nasıl bir işbirliği kurulacaktır? Bu tartışılabilir. Ancak bu konuda bazı şüpheler var. ABD'de bir tavuk fabrikasında çıkan yangında kapı kilitli olduğu için dışarı çıkamayan onlarca kadın işçinin yanarak can verdiği bir olayda kadın derneklerinin cinsel taciz konusundan kafalarını kaldırıp bir tepki koymamaları veya hayvan sevenler derneklerinin o fabrikada

yanan kadınlardan çok tavuklarla ilgilenmeleri veya ırkçılığa karşı olan derneklerin bir zencinin öldürülmesi nedeniyle yüz binlerce beyaz olmayan kişiyi toplayıp sokağa dökmelelerine karşın, yanan kadınların çoğu göçmen olmasına rağmen, bu olay karşısında suskun kalmaları düşündürücü değil mi?

Hakları korumak ve geliştirmek

Peki bu yeni dönemde sendikalara, emek örgütlerine ne gibi bir rol biçilmiştir? Bunca demokrasi ve özgürlük, sivil toplum söylemlerine rağmen sendikaların gerek hukukken gerekse fiilen örgütlenmesini ve faaliyetlerini zorlaştıran yasal düzenlemeleri ve uygulamaları hangi eksene oturtmamız gerekir? Çok açıktır ki, yeni liberalizm sermayenin önünde bir engel olarak gördüğü sendikaları, "işgücün yapısı değişti artık işçiler sendikayı istemiyor", "sendikalar büyümenin

önünde ve yoksullukla mücadelede bir engeldir", gibi sloganlarla zayıflatmaya çalışıyor. Sendikalı işçiler, sendikalı olmayan güvencesiz ve düşük ücretle çalıştırılanlar ve işsizlerin oluşturduğu yoksullar ile rekabet içerisine sokulmaya çalışılıyor. Bu gün dünyanın birkaç ülkesi hariç hemen hemen bütün ülkelerde sendikaların gerilediği

bir gerçek. Gerileme bu sloganların gerçek olmasından kaynaklanmıyor. Bu köşede çoğu zaman bu gerilemenin kaynaklarından bahsettik. Özellikle sendikaların gereksiz kurumlar olduğuna dair söylemler gerçeği yansıtmıyor. Çünkü işçileşmenin dünya düzeyinde arttığı, 19. yüzyıl çalışma koşullarına benzer güvencesiz ve güvensiz çalışan işçi sayısı arttığı, yurttaş olmaya yönelik mücadeleler sonucunda elde edilen hakların hukukken değilse bile fiilen yavaş yavaş ortadan kaldırıldığı, işçilerin sendikalaşma talebini ve mücadelesini gösterir araştırmaların varlığı düşünülürse bu söylem çürütülebilir. Hatta sendikaların her zamankinden daha gerekli kurumlar olduğu görülür.

Çalışma yaşamında ve sosyal güvenlik alanında uzun mücadeleler sonucunda edinilen sendika hakkı ve sosyal güvence hakkının yerine sosyal güven için son derece tehlikeli olan, genel geçer, yani sürekli olmayan duruma göre değişebilen yardımlaşmaların, korumacılığın ve kişisel ilişkilerin alması son derece tehlikelidir. Emeğin ve dolayısıyla toplumun geniş bir kesimi için kalıcı bir sosyal güvensizlik durumu yaratan olayların insafına kalmamak ve geleceğini tayin edebilme yeteneğine sahip olmak, fiilen bu hakları korumak ve geliştirmekten geçecektir.

HAKLARIMIZ

AV. SERAP ÖZDEMİR

Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri

Kıdem Tazminatı: Kazanılmış Haklarımızı Korumalıyız

Çalışanların işten çıkartıldıklarında tek güvencesi ve vazgeçilmez haklarından sayılan kıdem tazminatı, bu aralar çalışma yaşamının tartışma gündeminde geniş yer tutuyor. Büyük mücadeleler sonucunda elde edilen bu hak, işverene yük olduğu gerekçesiyle kaldırılmaya çalışılıyor. Avukatımız Serap Hanım, kıdem tazminatındaki son gelişmeleri ele aldı...

Kıdem tazminatına hak kazanabilme koşulları:

- 1- İş akdinin işveren tarafından suçlu çıkarma halleri dışında sebeplerle,
- 2- İşçi tarafından mazeretli ayrılmalar ve zorlayıcı sebepler nedeniyle,
- 3- Muvazzaf askerlik hizmeti nedeniyle feshedilmesi nedeniyle,
- 4- İşçinin ölümü sebebiyle,
- 5- Emeklilik veya malullük yahut toptan ödeme almak amacıyla
- 6- Kadın işçilerin evlendikleri tarihten itibaren bir yıl içerisinde kendi istekleriyle ayrılmaları halinde,
- 7- Yaş haddini beklemeden prim ödeme gün sayısını dolduran işçilerin kendi istekleriyle ayrılmaları halinde

İşverence işçiye 30 günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenir.

Ancak 1475 Sayılı Kanun kıdem tazminatını düzenleyen 14. maddesi hariç yürürlükten kaldırılmış olup 4857 Sayılı İş Yasası yürürlüğe girmiştir. Bu yasada kıdem tazminatı için bir kıdem tazminatı fonu kurulması da öngörülmüştür.

Kıdem tazminatı en yüksek devlet memurunun bir hizmet yılı için alacağı emeklilik ikramiyesini geçemez.

Kıdem tazminatının geç ödenmesi halinde mevduata uygulanan en yüksek faiz ödenir.

İşsizlik sigortası yürürlüğe girerken işveren tarafınca kıdem tazminatı konusu da gündeme getirilmiş ve işverenlerin bu yükten kurtulması gerektiği savunulmuştur. Kıdem tazminatı konusunda tüm çalışanların daha duyarlı davranması gerekmekte olup kazanılmış haklarımızı korumalıyız.

71 yıl önce yürürlüğe giren ve çalışanların vazgeçilmez kazanımı olan kıdem tazminatı son günlerde tartışılıyor.

Kıdem tazminatı, işçinin iş sözleşmesinin devamı süresince, her geçen tam yıl için hizmet akdinin yasada sayılan nedenlerden biriyle son bulması halinde işverence, işçiye ya da mirasçılara yapılan bir ödemedir.

Kıdem tazminatı ilk defa 71 yıl önce 1936 yılında yürürlüğe giren ilk İş Yasasında yer almış ve bütün işçiler hakkındaki fesihlerde 5 seneden fazla olan her tam iş senesi için 15 günlük ücret tutarında tazminat verileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemede fesih için hiçbir gerekçe aranmamış ve feshin kimin tarafından yapıldığı da önem arz etmemiştir. Aranan tek şart 5 iş senesinin doldurmasıdır.

13 yıllık bir uygulamadan sonra kıdem tazminatını düzenleyen yasa hükmünde yapılan değişiklikle kıdem tazminatı alabilmek için 5 yılını doldurmuş olma şartı, 3 yıla düşürülmüş ve askerlik hizmeti nedeniyle fesih halinde kıdem tazminatı alınacağı hükmü yasaya ilave edilmiştir.

Bu değişiklikten iki yıl sonra yasada, emeklilik veya toptan ödeme almak amacıyla iş akdini fesheden işçinin de kıdem tazminatına hak kazanacağı hükmü yer almıştır.

1967 yılında yapılan değişiklikle de işçinin ölümü halinde tazminat tutarının mirasçılara ödeneceği hükmü ilave edilmiştir.

1971 yılında yürürlüğe giren 1475 Sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde kıdem tazminatı düzenlenmiştir. Buna göre

Resim, Onun İçin Bir Onur Sorunuydu

Nedim Günsür'ün eserleri 15 kasım – 30 Aralık 2006 tarihleri arasında İstanbul'da, Kibele Sanat Galerisinde sergilendi. Sergide Günsür'ün yağlıboya ve desen çalışmalarından 100 civarında eseri yer alıyordu.

BEHİCE ÇAĞLAR

İstanbul'un yağışlı, bulutlu günlerinden bir gün, Kibele Sanat Galerisi'ne gidiyorum. Belediye otobüsünün en ön sırasına kurulmuş, birinci köprüden denizi seyrederken, yanımda ayakta duran orta yaşlı bir işçinin dudaklarından dökülüveren sözler duyanları gülümsetiyor. "Güneş, zenginlerin sırtına doğmuş."

Gerçekten de gri içinde yol alırken, önümüzdeki plazalar ıslık ıslık göz alıyor dar bir zaman diliminde.

Nedim Günsür 'Madençiler Dizisi' olarak bilinen resimlerine dair şöyle der:

'Burası bir maden şehri. Yerin altında tüneller, oyuklar ve kapkara olmuş kömür işçileriyle dolu. Karanlık bütün kente yansımış; deniz bile kara. Grizu patlamaları, göçükler, sakatlıklar, ölümler... Yine de bitmeyen bir savaşım. İşte bu kenti insanıyla yaşamıyla resimleştirmek istedim.'

1954 yılında başladığı madenci resimlerine İstanbul'da da devam edecektir.

- *Madenciler* 1954, Füzen
- *Ayakta Duran Madenci* 1955
- *Ocak İçinde İşçiler* 1956

(Desen ve ön çalışma)

- *E.K.İ. İşçisi İşbaşında* 1956 (Desen ve ön çalışma)
 - *Maden İşçileri Yemekhanede* (Desen ve ön çalışma)
 - *Yaralı Madenci* 1955
 - *Madenci ve Ailesi* 1956
 - *Zonguldak Limanı ve Madenci* 1957
 - *Maden Ocağında* 1959
 - *Madenci* 1960
 - *Madenci Sofrası* 1960
 - *Madenci* 1964,
- madenciler dizisinden başlıca eserleridir.

Grizu'nun tüm dehşetine karşın, tepkisiz, edilgen değil, güçlüdür Günsür'ün madencileri. Elleri öne çıkarılmıştır, emeğin simgesidir. Gözleri deler, geçer.

Sanatçının 'Zonguldak

Limanı ve Madenci' eserine dair analizinde* Ayan Aydın *Madenci* portresinin konu ve temayla bağlantısı açısından ayrıntıdan tümüyle arındırılarak, açık-koyu renk etkisine dayandırılan anıtsal ve tehditkar bir yorumla ve koca bir kömür parçasıymış gibi stilize edildiğinden söz eder.

Madenci (1962), *Sarı Madenciler*, *Siyah/Beyaz Madenciler*, *Madenciler*, diziden sergide yer alan başlıcalarıydı. Eşi Emine Günsür koleksiyonunda yer alan ön çalışmalarından *Zonguldak'ın Kara Altını* ve de *Uzun Mehmetleri* 1955 yılında yapılmış.

Savaş Resimlerinden ise, *Savaş* (1948), *Savaş Canavarı* (1959-60), *Ce-*

zayir Savaşı (1960), *Tanklı Savaş* sayılabilir. Günsür'ün öğrencilik yılları 2. Dünya Savaşı yıllarına tekabül eder. Sezer Tansuğ, onun için: "*Bir savaş kronikçisi değildi Nedim Günsür, sadece resmin kişilik arama cehenneminde ressam onurunu arıyordu ve sanırım iyi biliyordu ki, resim bir onur sorunuydu.*"* yorumunu yapacaktır. Ressamın insan sevgisi, tehlikesiz kulvarlarla yetinmemiş, yaşama dair gerçeklerin üzerindeki örtüyü aralamak üzere sorumluluk almaktan çekinmemiştir. Kızamık, salgın sonrası sırtlarında küçücük tabutlarla yürüyen topluluğu resmeder.

Damlar ve Bacalar 1970 tarihli. Elektrik tellerine ta-

kılmış uçurtmalar, antenler, balkonda asılı çamaşırlar, bacanın üstündeki kuş yuvası, kiremitler üzerinde yürüyen kedi. *Salıncaklı Bayram Yeri* 1961'de yapılmış. Elleri ve ille çıplak ayaklarıyla Büyük Simitçi. Gurbetçiler, Göçerler, Gece Treni, Ailesinden Ayrılan Emekçi gurbet resimlerinden örnekler. Gidenler ve arkasından bakakalan kadın ve çocuklar; en küçüğü annenin sırtında, diğeri el sallıyor, saçları örgülü kız çocuğu anneye sarılıyor, en büyüğü babayı uğurlarken hızla büyüyor sanki. Hüzünün resimleri, aynı zamanda direncin de. İşte, bir de Gece Treni' nin istasyonda resmedilen kağıt helvacısı ve babayı uğurlayan çocuklarla yarattığı gerilim

var. Kurtalan – Haydarpaşa yazıyor lokomotifin üzerinde. Sihirli Değnekle Ulaşılan ve Tepe Mahalle de yerini çoktan apartmanlara bırakmış 70'lerin gecekondu yerleşimleri görülüyor. Gecekondu Yıkımı'nda, yıkıma direnen emekçileri resmeder Günsür, bir diğerinde Pamuk Toplayanlar'ı. Kent yaşamı, sanayileşme, göç resimleri, bayram yerleri, çeşmebaşı, Yel Değirmenleri.

Dahası da var; Kar (1968), Eski Sokak (1980), Kahvehane, Sokak Satıcıları, Büyükdere, Lüfer Avcıları, Takalar, Balıkçı Köyü, Balık Pazarı, Balıkçı Evi, Yoğurtçu Deresi, Karadeniz Ereğlisi. Turgay Gönenç "Nedim Günsür" şiirinde; "Duvar diplerinde beton

yığınlarında/Birden ısıll vuruyor kıyıya Ereğli/Kömür işçileriyle doğan aydınlıkta/ Bir donanma şenliği bir halk resmi gibi. " diyecektir.

Ressam, tüm dünyayı sanki tuvali, fırçası, kömür kalemiiyle kucaklamak istemiştir, Emine Günsür'ün 'Nedim Günsür'le Tam Kırk Yıl'da anlattığı gibi: "Nedim, birçok tablosunda acı gerçekleri vurgulamasına karşın, yapıtları sanat tarihçileri ve resim severler tarafından sevgi dolu ve şiirsel bulunuyordu. O, yapıtlarında daima hüznle mutluluğu, savaşla barışı, ölümle yaşama sevincini birlikte işler, ama yapıtlarında mutlak aydınlık bir ufuk çizgisi yerini alırdı..." *

Sergiden ayrılıp, evine dönenin ise uzunca süren

otobüs yolculuğunda hayalinde dolaşanların başında, başındaki ışıklı baretiyle madenci, geniş zamanlara bakıyordu.

*Nedim Günsür "Retrospektif Sergisi" Aydın Ayan, İş Bankası Kültür Yayınları, Kasım 2006, 1. Basım.

Nedim Günsür kimdir?

Nedim Günsür naif özellikler taşıyan figüratif bir anlayışla gerçekleştirdiği toplumsal içerikli yapıtlarıyla tanınıyor. 1924 yılında Ayvalık'ta doğan Nedim Günsür, 1948 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Bedri Rahmi Atölyesi'nden mezun oldu. Mezuniyet sonrası burslu olarak gittiği Paris'te çalışmalar yaptı. 1954-1958 yılları arasında Karadeniz Ereğlisi'nde resim öğretmenliği yapan Günsür daha sonra çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. 13 Kasım 1994 tarihinde İzmir'de yaşama veda etti. Sezer Tansuğ'un 'Beş Gerçekçi Türk Ressamı' adlı kitabında, Nuri İyem, Neşet Günal, Turgut Zaim ve Cihat Burak'la birlikte adı geçen ressam yaşamı boyunca pek çok ulusal ve uluslararası karma sergide yer aldı, on beşi aşkın kişisel sergi açtı, ödüller aldı.

Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü'nden

Retrospektif Sergi: Bir sanatçının yaşamı boyunca ürettiği yapıtlardan örnekleri kronolojik bir düzen içinde sunan sergi

Füzen: Çubuk biçimine getirilmiş kömürden oluşan bir resim malzemesi. 'Kömürkalem' de denilir.

Naif Resim: Çocuksu bir betimleme anlayışını yansıtan resim sanatı ürünleri. Dış gerçekliği akademikleşmiş yanılsama teknikleriyle değil de, adeta 'masum bir gözle' algılayıp betimlemeleri açısından sanatsal değer taşırlar.

Figüratif Sanat: Resim ve heykel sanatlarında, yalnızca gerçek varlık ve nesnelere gönderme yapan betimleri kullanan sanat anlayışı.

Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Metin Sözen / Uğur Tanyeli, Remzi Kitabevi, Ocak 2005, 8. Basım.

Temsil Organları

Cinsiyet Eşitliği Politikaları Üretmeli

Kadınlara karşı ayrımcılık her alanda var. Sendikal yapılar bunun dışında değil. Sendika içi demokrasinin örgütsel kültüre dönüşmesinden yana olan sendikalar, sorunun çözümü için daha samimi bir yaklaşım içindedir.

İLKUR TENKEKİ

Sendikaların iş yaşamı içinde var oluşları ve devamlılığı sağlayan politikaları ülke özelinde siyasi ve ekonomik gelişmeler ile doğru orantılıdır, ancak sendika-kadın ilişkisi sorunu evrenseldir. Ülkenin demokratik kurallara bağlılığının içselleşmiş olması ya da emek piyasasında kadın emekçi oranında bir artış olması da bu durumu kadın emekçiler lehine istenilen düzeyde gelişmelerin yaşanmasına sebep teşkil etmez.

Sendikalarda kadınların üye olmaktan öteye gidecek bir gelişme çizgisinde ilerlemesinde “kadın” olmaları gerçeği en temel ayrımcılık nedenidir. Bu yargı belki çok katı olarak algılanabilir, ancak hem sendikalarda aktivist olmak çabasında olan sayıca az örnek teşkil eden kadınlar hem de sendikalı erkek ve sendikacılar soruna bu vurgudan hareket ederek yaklaşırlar.

Beni bu konuda bir şeyler yazmaya iten sebep, bu yargının nedenlerine farklı bir bakış açısı kazandırabilmeyi amaçlamaktır. “İktidar” toplumsal cinsiyet ideolojisi ile kentine devamlılık sağlayan mekanizmaları yeniden üretir. Birey olma halimiz, biyolojik cinsiyetimizin toplumsal cinsiyet rol örüntüleri ile toplumsallaşır. Toplumsal cinsiyet ideolojisinin “birey”i belirleyici en önemli etkisi verili ve belirlenmiş rollerin bir karşıtlık üzerine kurulmasıdır. Bir anlamda “kadın” olmak sınırları belirlenmiş ve model olan diğer kadına benzemek üzerine

kurgulanırken, “erkek” olmak kadınlık algı ve rollerini ret etmekten geçer. “Erkek” benliği “kadına” benzeme ihtimali gösterecek tüm rollere direnme ile birlikte bu rolleri küçük, yetersiz, eksik, zayıf görme eğilimini içinde beslenir ve üretilir. Benlik algımızın kimlik halimize dönüşmesi noktasında toplumsal cinsiyet ideolojisinin etkileri kadın ve erkek olmamızın diğerine göre şekillenmesine neden olur. Bu ideolojik karşıtlık kadınlığı yetersiz, zayıf, güçsüz şekli ile kodlanmakta ve güç (iktidar) simgesi olan erkeklik rollerini koşulsuz destekleme ve yeniden üretme şeklini almaktadır. Erkeklik algısı ise tam, güç (akıl), kuvvet (kas gücü) şekli ile kodlanmakta ve de en önemlisi güç (iktidar) simgesi kadınlık imge ve rollerini aşağılama, ezme, yok sayma şeklini almaktadır.

Kadınlardaki genel geçer yargılar

Toplumsal cinsiyet ideolojisinin iktidarı yeniden üretme noktasındaki belirleyiciliği kadın-sendika ilişkisinde nasıl olagelmektedir? Bu durumu öncelikle kadın üye ve sendikacılar açısından yapılan genel geçer yargılardan hareketle açıklamak mümkündür:

Sendika nedir bilmiyorum:

Sendikalar kadın üyeler açısından şartlanmış ve kabul edilmiş bir bilinçle algılanır. Sendika bir örgüttür, böyle olması sebebiyle de üye olsalar bile erkekler arasında oluşmuş ve ilişkilerin erkeklik adına yüklenen rollerin sergilendiği bir alan olarak kabul edilir. Bu yanlış algılanış biçimi sendikallardan katılım ve etkinlik çağrıları karşısında bile katılım konusunda kadınları çekingen kılar.

Sendikamın etkinliklerine katılıyorum, ama konuşmuyorum:

Kadınlar çalışma hayatına katılmak, kazanç elde etmek noktasında kamusal alana çıkışın olumlu kimlik gelişim özelliklerini hissetmektedirler. Ancak işgücü piyasasında kadın işgücünün ev işleri ve kadınlara yüklenmiş sorumluluk alanlarının devamı ve benzeri işlerde istihdam edildiği bilinmektedir. Ayrıca meslekte yükselmeye cinsiyet ayrımcı yaklaşımlar yasal olarak engellense de yaşanmaktadır. İş ve iş ilişkilerinde kadın olmaktan kaynaklı sorunlar iş bulma ve işte kalma konusunda kadınların karşısına çıkarlar. Bu sorunlarla baş etmek kişisel bilgi, beceri ve imkânlar düzeyinde çözüldüğünden politik bir zemine çekilemez. Örgütün politik söylemi eril dil düzeyinde belirlendiğinden sendikalı kadınlar sorunlarının kadın olgusuna vurgu yapan şekillerini dile getirmek ya da çözüm noktasında sendikalarının sorumlu olacağı konusunda bir bilinç geliştirememektedirler.

Sendikada aktivist olmak çok yorucu:

Bu yargının altında en bildik yaklaşım kadınların ev ve aile sorumluluklarını eşit paylaşılamamanın gerekli zamanı ve enerjiyi yaratmaması, şeklindedir. Bu değerlendirme tamamen ve kesinlikle doğrudur. Erkeklerden farklı olarak sorumlulukları paylaşacakları birini bulamayan kadınlar, aktivist olmaya çabalarlar da beklenen ya da diğer erkeğe göre istenilen verimi sergileyememektedir. Sayıca az olsa da sendikalı kadın aktivistlerin bu yoğunluğa rağmen diğer erkeğe göre eşit ve benzer sonuçlara

varamamasının asıl nedeni de budur. Yani politika üretmek ve de sürdürmek noktasında yetersizlik ve eksiklik bireysel ve özellikle kadın olmaktan kaynaklı algılanmakta ve de bu durum önemsiz ve değersiz görülmektedir.

Sendikacı olmak aşamasında kadınlardan çok erkeklerden destek gördüm:

Öncelikle delege düzeyinde kadın sayısı kısıtlı ve yetersiz ise kadınlardan destek görmememiz niceliksel bir sonuçtur. Bunun yanında kadın aday olarak erkeklerden görülen destek sizin ürettiğiniz politikaların niteliğine bağlıdır. Ürettiğiniz politikalar var olan örgüt işleyiş mekanizmasının devamı düzeyinde ise destek görme olasılığınız yüksektir. Ayrıca örgüt içindeki eril işleyiş düzeyinin sizi ne kadar erkek rolleri ile özdeşleştirdiği de önemlidir. Vücut diliniz, söyleminiz yani tüm ilişki çeşidiniz ne kadar erilliğe benzemeye yakın ise destek gücünün şiddeti artacaktır. Bununla birlikte sendika içinde alacağınız görevin yetki alanları da destekleneceğiniz noktasında önemlidir. Erkek adaylarca gerekli görülmeyen ya da sosyal iletişim ağırlıklı ya da sosyal hayatı düzenleyen temelli sendikal görevlere gelmeniz ve destek görmemiz daha olasıdır. Şu da bilinmektedir ki kadınlar sendikalarda sorumluluk alanları giderek artan görevlerde uzun süre kalamazlar. Evlilik, doğum ya da aile sorumluluklarının daha etkinleştiği dönemlerde sendika ile ilişkilerinde kesintiler olur. Bu bağlamda erkeklerin izin verdiği ve sınırları belirlendiği şekilde sendika ilişkile-

riniz devamlılık gösterir. Bu durumun kadınlar açısından bir sorun alanı olarak algılanmaması da olağandır, çünkü toplumsal cinsiyet ideolojisinin kadın benlik algısına etkileri sonucu, elde edilmek istenen için bireysel mücadeleden öte verileni biçimlendirmek ve yeniden üretmektir kadınlık.

Sendikamın politikasını yakından takip ediyorum, ama bana göre çok yanlış şeyler yapıyor:

Bu konuda şunu belirtmek gerekir ki sendika içi demokrasi ilkesini benimsemiş sendikalarda üye-sendika ilişkisinde bu tür eleştirel yaklaşımlar hem sözel hem de eylemsel düzeyde daha fazla yer alma şansına sahiptir. Ancak kadın üyelerin bu tür yaklaşımları politik bir söyleme ve eyleme dönüşme noktasında bir dirençle karşılaşılır. Öncelikle örgüt politikasının eril söylem ve eylem düzeyi kadının kimlik vurgusuna takılır. Bir anlamda kadının kavga, çatışma, eylem mücadelesi gibi araçlarda yer alması kadınlık kimliğinin uzağında varsayılır. Çünkü kadınlar çatışmaya meyil etmekten çok çatışmayı uyuma ve dengeye dönüştürür. Bu nedenle de kadınlar örgüt politikasını eleştirmekle birlikte söyleme ve eyleme dönüştürmek de çekingen davranırlar ya da üretilen söylemler etkin algılanmaz. Ses tonundan beden dilinin güce indirgenmesi algısına kadar tüm süreç ve işleyiş kadınlık algısı ile bağdaştırılmaz. Ayrıca kadınlar da eleştirel yaklaşımların sendikal politikaları dönüştürmesi noktasında görevi ve sorumluluğu erkeğe bırakma yanlı algısını taşırlar.

Kadınların sendikal katılımlarını artırmak için olumlu ayrımcılık gerekli:

Bu tür sendikal yapılanma kesinlikle ve zorunlu olarak gereklidir. Bu oluşumların kadınların sendikal bilinçlerini arttırdığı, öznel sorunlarına çözüm yanında sendikanın genel politikasına da eklenme sürecini işlevselleştirdiği bilinmektedir. Ancak kadın merkezli sendikal yapılanmaların zaman içinde sendikal ilişkilerin eril yapısı karşısında marjinalleşmesi, işlevsel etkinliğinin azalması da söz konusu olmaktadır. Bu tür oluşumların

kadınların sendika temsil organlarını cinsiyet eşitliğine sevk edici politikalar üretmesi gerekmektedir.

Kadın-sendika ilişkisinde soruna şüphesiz erkek sendikacıların da yaklaşımları bulunmaktadır. Sendika içi demokrasi gereğinin örgütsel kültüre dönüşmesinden yana olan sendikalar bu dönüşümün gerekliliğine samimice yaklaşmaktadırlar. Ancak sitemli ve de derinlerde bu gerekliliğine inanç noktasında şüpheler de mevcuttur.

Farklılığın imkânlarını görmemek

Erkek sendikacılarca kadın-sendika sorununa genel geçer yaklaşımlar üzerinden açıklamaya gelince;

Kadın üyeler sendikal faaliyetlere katılmak istemiyorlar:

Öncelikle şunu söylemek gerekir ki erkek sendikacıların kadın-sendika ilişkisini bir sorun alanı olarak algılamak yerine, kadın üyeler özelinde meseleyi toplumsal cinsiyet ideolojisinin kadınlık imgesine yüklediği anlam çerçevesinden bakma eğilimleri yüksektir. Şöyle ki kadınların örgüt ile ilişkilerinde sorun örgütsel yapının demokratik işleyişi değil, kadın olmak halidir. Mesela kadının medeni hali ve toplumsal statüsü, sendikal faaliyetlerden haberdar edilmesi ve katılımın sağlanması noktasında en belirleyici kriter olmaktadır. Baştan yapılan ayırım gereği kadın üyeler fikir alışverişinin yapıldığı etkinliklerden çok aktaran-alan etkinliklerde katılımı sağlanan üye grubunu oluşturmaktadırlar. Bu iletişim şekli gereği kadınların politikleşme, bu durumu geliştirme, farklılığın zenginliğini artırma gibi girişimleri geliştirme şart ve imkânları olamamaktadır. Bunun yanında kadınların kadın kimliğinde toplumsal cinsiyet ideolojisinin yüklediği örüntüleri dönüştürmek noktasında yapılan mücadelelerde pek çok engelle karşılaştıkları bilinmektedir. Örneğin sendikaların kadın komite ya da kolları özerk komisyonlar olarak algılanmakta, oluşum ve işleyiş süreçleri yasal çerçevede (tüzükte yer alma gibi) değerlendirilmemektedir.

Kadın olduğu için rakibime öncelik tanımak demokratik değil:

Bu tür yargılar daha çok sendikalarda kadın kotası tartışmalarında karşımıza çıkmaktadır. Sendikaların seçimli yapılar olduğundan hareketle, seçilmenin daha iyi ve yararlı olacak üyeye yetki devri şeklinde algılanılmasından hareketle, kadın adayın cinsiyetinden ötürü bir ayırımcılığa uğradığını düşünüp, öncelik verilmesi demokratik anlayışla bağdaştırılmamaktadır. İlkesel olarak bu yaklaşım doğru olabilir. Ancak siyasi mekanizmalarda deneyim konusunda erkeklerin önde olması olagelmıştır. Erkeklerin sosyalleşmesi ve de politikleşmesi süreçlerine kadınların hayatın devamı konusunda üstlendikleri sorumlulukların olumlu yanları bir an için unutulur ya da hatırlanması bir vefa borcu söyleminde dile getirilir. Ancak bu algılanış biçimi kadınların özellikle politikleşmeleri sürecine bir katkı sağlamaz. Bu nedenle de kadınların bu süreçlere teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Şu da iyi bilinmektedir ki mücadele demokratik süreçler içerse de kadınlık imgelerine yapılan değersizlik algısı kadını çekingen kılmaktadır. Bu sebeple de kadınlar özde kadınlık algısının yol açtığı ayırımcılığı hissetse de bu duruma ilişkin sorun analizlerini ve bunun üzerinden çözüm politikalarını ertelemekte ya da yok saymaktadır.

Kadınlar aktif olsalar da sendikacı olamamaktadırlar:

Bu yargı kadın-sendika ilişkisini sorun haline getiren toplumsal cinsiyet ideolojisinin iktidarı yeniden üretmesinin en temel biçimidir. Toplumsal

cinsiyet rolleri gereği kadınlık algısı mücadeleden çok yeniden üretme süreçlerini içerdiğinden kadının erkeklik algısı çizgisinde olması şüphesi genelleşmektedir. Zaten toplumsal cinsiyet rolleri gereği politikayı yapan ve geliştiren erkeklik algısına yüklenen rollerdir, bu sebeple de özellikle politika yapmak konusunda kadınlık algısının bir katkısı olamayacaktır.

Kadın-sendika sorununu ele alış biçimim pek çok açıdan eleştirilebilir, şu konuda kesinim ki sendikalarda kadınların varoluş süreçleri geniş ve katı engellerle karşı karşıya. Şunu da belirtmek de fayda var yaşamın her aşaması politik bir süreç içermektedir. Ayrıca da sadece sendikalar değil tüm siyasi ve seçimli kurumsal yapılarda bu ve buna benzer ayırımcılık yaşanmaktadır. Böyle bir tartışmanın yapılma nedeni erkeklik ve kadınlığı kutuplaştırmak ve diğerine göre olası gelen tanımları yinelemek değildir. Tam bu noktada toplumsal cinsiyet ideolojisinin iktidarı yeniden üretme biçimlerini yorumlamaya çalışmaktır. Demokrasi geleneği içinde eşitliği konuşmak istiyor isek öncelikle bu eşitsizliğin kadın-erkek arasındaki yer alış şekline bakmamız gerekmektedir. Kadınların eşitlik mücadelesine karşı erkekler tarafından üretilen argümanlara bakıldığında meselenin elde edilmiş haklardan eşitçe paylaşımına karşı direnmenin olduğunu görmek mümkündür. Ancak kadınların kadınlık algısının iktidar ilişkisine vurgu yapıldığında kadın sorununa erkek destekçi bulmak daha kolay olacaktır. Mesele cinsel eşitliği sağlayan tüm oluşumları iktidar algısı çerçevesinde ele almak olunca güç-güç dışı algıların derinliklerini görmek daha mümkün olabilmektedir. Evet biz kadınlar şüphesiz erkek algısı ve erkekler karşısında ezilen grubu oluşturuyoruz. Ancak eşitsizliği cinsiyet eşitsizliği üzerinden algılamayı yaygınlaştırabilirsek, iktidarı dönüştürmemiz mümkün olacaktır. Kadınların eşitlik mücadelesi karşısında oluşumları anlayabilmek için erkeklik algısının iktidar ile ilişkisindeki eşitsizliği analiz etmek zorundayız ki daha adil, daha eşit, daha barışçıl bir dünya yaratabilelim. ♀

Umudun Romanı: Cemile

İnsanların ilişki kurduğu, kendini tanıdığı, dönüştüğü/dönüştürdüğü, hakkını aradığı, konuşabildiği, sosyalleştiği, âşık olduğu, dostluklar kurduğu, hatıralar biriktirdiği yerdir fabrika. Ama orada fabrika sahipleri, ustabaşılar gibi kötüler de vardır. Orhan Kemal'in Cemile romanı, fabrikanın iyi insanların hikâyesini anlatır.

FERYAL SAYGILIGİL

Cemile, Orhan Kemal tarafından 1952 yılında kaleme alınmış, emekçilerin yaşamını konu edinen bir işçi romanı. Olay örgüsü 1934 yılı Adana'sında dokuma fabrikasının çevresinde gelişir. İşçi mahallesinin yoksulluğu, fabrikanın zorlukları, ağalık, feodalitenin çözümlüğü; yeni modern fabrikaya geçiş, küçük esnafılık, yeni kapitalistler ve sonradan görme zenginler, işçi kız Cemile ile kâtip Necati'nin gönül hikâyesi etrafında akıcı bir biçimde anlatılır. Modernleşme sancıları çeken (ve hâlâ çekmekte olan) yeni ulus-devletin yoksul, emekçi insanlarına içeriden bir bakıştır Cemile. Orhan Kemal yaşamının bir bölümünü Adana'da geçirdiğinden buradaki fabrikayı, yaşam koşullarını çok iyi gözlemlemiştir. Tipler meleri ustaca yaratır. Karakterleri sade, yalın, yaşamın içinden insanlardır. İyi ya da kötüdürler. Kafası karışmış insana çok fazla yer yoktur Orhan Kemal'in romanında.

Cemile'nin etrafında dolaşp onu parasıyla kandırma yoluna başvuran hatta kaçırmak için türlü tezgahlar planlayan Deveci Çopur Halil, sonradan görme zengin, fabrikayı geleneksel koşullarda yönetmekten yana ve bunun için her türlü düzenbazlığı yapmayı göze alan Kadir Ağa ile dokuma işçisi işbirlikçi Camgöz Sadık romanın kötü erkekleridir. Yeni kapitalist, iyi yetişmiş, batılı eğitim almış, fabrikayı modernleştirmeden yana fabrikanın ortaklarından Numan Bey, çocuklarına gözü gibi bakan, tok-gözlü, karşılık beklemeden herkesin derdine derman bulan, her daim köyüne dönmeyi hayal eden, Cemile'nin babası Boşnak Malik, yaşamı kitaplardan ve bizzat içinden deneyimleyerek öğrenen, işinin ustası ama iş bulamayan İzzet Usta, Cemile'nin yavuklusu Necati ise

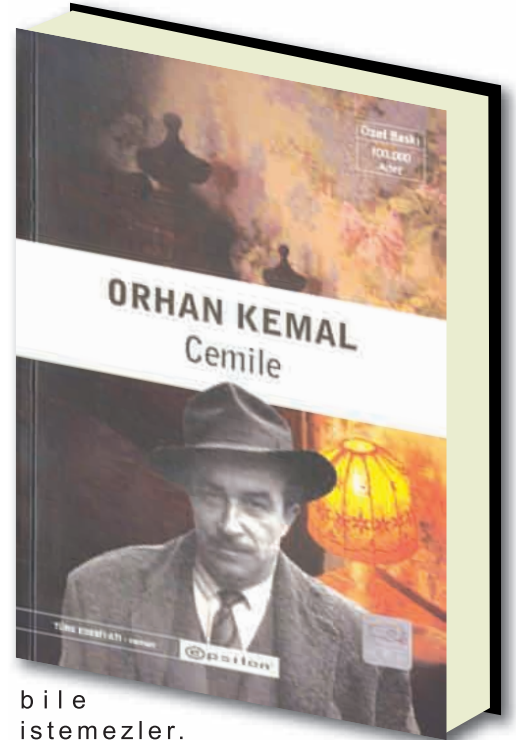
iyi erkeklerdir. Kâtip Necati'nin kimseyi beğenmeyen, işçi diye küçümseyen babaannesi dışında, kadınlar, çalışan, dayanışmacı, fedakârdırlar. Çamaşır günlerinde birbirlerine el vererek hep bir arada toplaşarak çamaşır yıkarlar; ellerinden ebelik dahil her iş gelir. Birlikte eğlenmesini de bilirler, ağlaşmasını da, dertleşmesini de... Yoksul, paylaşımcı, dayanışmacı insanların birbirleriyle hoş beş ettiği, candan ilişkilerin yaşandığı sıcak bir işçi mahallesinin ruhu yansır romanda.

Fabrikanın çalışan, zeki kızı

Kalın kemikli, sağlam bilekli elleri, küçük yaştan beri fabrikada çalışan bir çok işçi kız gibi nasırlı, eğri büğrü parmakları vardır Cemile'nin, parmak kemikleri çıkık çıkıktır. Kadın olma yolundadır ancak çok çalışmaktan ergenlik sıkıntılarını yaşamaya vakti olmayacak kadar erken büyümüştür. Kendi kendine okuma yazma öğrenecek kadar zeki ve meraklıdır; haksızlık karşısında lafını sakınmaz, etrafında dolaşan erkeklere gönül indirmes...Babasının güven dolu kucağı sığınacağı limandır bir de Kâtip Necati'nin gözleri...

Baba Malik, öfkesi yerinde, oğlu Sadri -ki o da fabrikada işçidir-ve kızı Cemile için yaşayan, karısını Cemile altı yaşındayken yitirmiş sevgi dolu birisidir. Fabrikada çalışmaz, yemek yapmak, dikiş dikmek gibi ev işlerini yapar, mahalleliye kapısı da gönlü de hep açıktır; yakınlarını ekmek parası kazanma yolunda kaybetmiş, çoğu zamanını birlikte geçirdiği komşusu dertli sazende Muy can dostu, sırdaşıdır...

Romanda kuşak farklılıklarına da değinilmiştir: Malik'in tek derdi bir an önce köyüne dönmek, toprağına kavuşmakken çocukları böyle bir olasılığı düşünmek

bile istemezler.

Onların niyeti, sevdikleriyle yuva kurup fabrikada çalışmaya devam etmektir.

Fabrika yaşamı zor iştir: çoğu zaman gün ışığını görmeden uzun saatler boyu çalışmak; ustabaşının aşağılamalarını, kurnazlıklarını duymazdan gelip, gözünü kapatmak; emeğinin karşılığını alamamak, erken yaşlanmak, solmak, bitmek bilmeyen yorgunluk demektir. Ama insanların ilişki kurduğu, kendini tanıdığı, dönüştüğü/dönüştürdüğü, hakkını aradığı, konuşabildiği, sosyalleştiği, âşık olduğu, dostluklar kurduğu, hatıralar biriktirdiği de yerdire fabrika. Orhan Kemal bu mekânın salt metal ya da beton yığınınından ibaret olmadığını, nefes alıp veren, yaratılmış/oluşturulmuş dolaşısıyla da dönüşümlere açık olduğunu, bir araya gelmenin ve vazgeçmemenin önemini bize ustalıkla kalemi ve keskin gözlemleriyle anlatır. Şu zor zamanlarda umut veren bir roman Cemile....

15. Yüzyılda kadınlar için yazan bir kadın: Christine de Pizan

Sanat ve edebiyat dünyası genel olarak erkekler tarafından belirleniyorsa kadınların yazıya ilgileri çok eski tarihlere dayanıyor. Yazı yazmaya ilk yönelenler, ortanın üstü sınıflara mensup kadınlar oluyor.

Onbeşinci yüzyılda yaşamış ve Fransız Rönesansı'nın modern anlamda ilk kadın yazarlarından olan Christine de Pizan yaşamı ve yazdıkları ilginçtir.

De Pizan Venedik'te doğdu, daha sonra evlenerek kocası ile birlikte Paris'e taşındı. Üst sınıftan olan kocasını genç yaşta yitirdi. Dul kalınca kendisinin ve iki çocuğunun geçimini sağlamak için yazı kopye etmeyi ve yazı yazmayı kendine meslek edindi. Christine de Pizan'ın yaşadığı çağda kadınların yazı yazması, edebiyatla uğraşması çok rastlanılan bir durum değildi.

1405'te yazdığı "Kadınlar Kenti Kitabı" isimli kitabında, o dönemdeki kadın gerçekliğiyle, dönemin erkek bilincini ve anlatımındaki kadın imgesi, arasında bulunan farklılığa dikkat çekti. Pizan'a göre, erkekler tarafından yazılan kitaplardan hareketle somut, yaşayan kadına varmak mümkün değildi çünkü kadın davranışlarını konu edinen kitapların yazıldığı yerlerde, kadınlar bulunmamaktaydı. De Pizan, dönemin erkeklerinin "kadınların yaşamları ve davranış biçimleri itibarıyla ahlak düşüklüğünün her tür

rüne yatkın oldukları" sap-tamasını eleştirdi ve şunları dile getirdi:

"Bir varlık olarak kadın cinsinin, davranışlarını sorgulamak beni çok ilgilendiriyordu. Farklı sosyal katmanlara mensup ve benimle en mahrem düşüncelerini pay-

laşan kadınlarla, uzun süre konuştum, tartıştım. Birçok saygıdeğer beyefendinin, kadınlar hakkında ürettikleri bu tür bilgilerin temellerini, önyargısız bir biçimde tarttım. Ama çok iyi gözlemlememe ve denememe rağmen, cinsiyet yoldaşlarım ve kadınlık

hali üzerinde yapılan bu tahmini değerlendirmelerin dayanağını bulamadım."

Yine aynı kitapta, kadınlar nedir, yılan mıdır, kurt mu, aslan mı ejderha mı, ya da insan doğasının kandırılması ve üstesinden gelinmesi gereken düşmanları mı diye soruyor Fransa'daki edebiyatçıları ve aydınları tartışmaya çağırıyordu. Christine'nin o dönemde eleştirdiği yapıtların başında Gülün Romanı, adlı kitap geliyordu. Bu roman ortaçağ Fransa'sında erkeklerin kadınlar hakkındaki düşüncelerine tercüman oluyordu. Romana göre kadınlar sebatsız, düşüncesiz, yalancı, entrikacı, kurnaz, açıkgoz, küstah ve açgözlü, sadakatsiz, kıskanç yaratıklardı, ayrıca kadınların bir vicdanı da yoktu. O, erkeği zehirleyen, kirleten soğuk bir yıldı. Roman erkeklerle "kadınlardan kaçın, kaçın, kaçın, kaçın" öğütünde bulunuyordu.

Kadın düşmanı gelenek

Christine de Pizan kadın düşmanı gelenekle mücadele etmek için yazdığı "Kadınlar Kenti Kitabı"nda kadınlar için yazılanlar tersine çeviriliyordu. Şöyle sesleniyordu de Pizan kadınlara: "Sevgili kadınlar, erkeklerin sizi bir

yandan, zayıflık, düşün-
cesizlik ve sebatlılıkla
suçlarken, bir yandan
da sizi hayvanlar gibi
zorla ağılarına düşürmek
için akla hayale gelebi-
lecek en tuhaf yolları ve
aldatma manevralarını
kullandıklarını asla aklı-
nızdan çıkarmayın. Ka-
çın, kaçın, kaçın sevgili
kadınlar”

De Pizan'ın Kadınlar

Kenti Kitabı bugün Ba-
tı'da bir manifesto gibi
görünür. Bu kitapta Pizan,
15. yüzyılda kadınlara
kadın olmanın iyi bir şey
olduğunu göstererek ce-
saret verir.

Edebiyatta ve toplum-
da erkek önyargılarına da
karşı eleştiriler getiren De
Pizan'ın bu kitabı ve daha
sonra yazdığı diğer eser-
leri, bize Ortaçağ Fransa-

si'nda kadınların hayatı
hakkında önemli veriler
sunmasını yanı sıra, er-
kekler tarafından kaleme
alınan tarihsel belgeleri
kullanırken, bilgi edinme
aracı olarak kadınca kuş-
kuyu gözardı etmemek
gerektiğini de gösterir.
Çünkü tarih kitapları çoğu
zaman önyargılara da-
yanmaktadır.

Melek Hanım'ın hatıratı

Melek Hanım bir sadrazam eşi olarak haremde bulunmuş, eşi tarafından boşandıktan sonra büyük sıkıntılar yaşamış ve anılarını kaleme almıştır. O yalnızca İstanbul haremelerini değil, Mısır'dan Anadolu'ya çok geniş bir coğrafyada ve çok farklı toplumsal tabakaların haremelerini anlatır.

Melek Hanım'ın Harem-
den Mahrem Hatıra-
lar, ismiyle Türkçeye
çevrilen anılarında
1840-1870 yılları ara-
sında geniş Osmanlı coğrafyasında
kadınların nasıl yaşadığına dair çok
önemli veriler elde edebiliriz. Bazı
tarihçiler onun anılarını yazan ilk
Osmanlı kadını olduğunu söylerler.
Ama Cemal Kafadar tarafından
ortaya çıkarılan ve günümüz Türk-
çesine kazandırılan Asiye Hatun'un
Rüya Mektupları da bir anı kitabıdır.
Bu kitap 17. yüzyılda ender görülen
bir kadın "Mutasavvıfın gene ender
görülebilecek bir biçimde kendi
şeyhinden ayrılarak başka şeyhe
bağlanması ve ona gördüğü rüyaları
mektupla göndermesini içerir. Ka-
dınlar Osmanlı'da da oldukça erken
tarihten itibaren yazmaya başlamış-
lardır.

Melek Hanım hatıralarına ge-
lince. Melek Hanım'ın ailesi Galata
civarında oturmaktadır. 13 yaşında
eğitim ve öğrenim görürken ken-
dinden yaşça çok büyük İtalyan bir
hekim tarafından kaçırılır ve onunla
evlenir. Bu, çok kötü bir evliliştir.
Daha sonra erkek Melek Hanımı
boşayarak başka bir kadınla evle-
nir. Melek Hanım çocuklarını eski
eşinden almak için gittiği Fransa'da
Kıbrıslı Mehmet Paşa ile tanışır, er-
kek yakışıklı ve anlayışlıdır, ona aşık
olur, evlenir. Bu evlilik Melek Ha-
nım'ın yaşamına Osmanlı bürokrasi-
si içinde giderek yükselen Mehmet
Paşa'nın hayatının akışına göre yön

çizmesine neden olur. Melek Hanım
başından geçenleri anlatırken biz
Osmanlı haremindeki kadınların
eğlence ve kısırlılıkları hakkında
da bilgi ediniriz. Bu anılar ancak bir
kadının gözüne çarpabilecek günlük
yaşama dair önemli ayrıntılardan
haberdar olmamızı sağlar.

Kıbrıslı Mehmet Paşa ile evlen-
diğinde paşa henüz zengin ve güçlü
değildir... Şöyle anlatır ilk evlerini
“ Ev Tophane'ye bakan yüksek bir
tepede bulunuyordu. Bir bahçenin
ortasındaki bu bina çok küçüktü:
yalnızca üç yatak odası, harem ola-
rak kullanılan bir salonu ve küçük bir
selamlığı vardı.”

Kocasının görevi nedeniyle git-
tikleri Mısır'da Mısır Valisi Mehmet
Ali Paşa'nın kızı Nazlı Hanım'ın
özel çağrılısı olarak gittiği Mısır
Sarayı'nda ise haremde büyüklüğü
ve atmosferi daha farklıdır. “ Saray
şahane bir bahçe içindeydi ve tam
anlamıyla Avrupalı bir yapıydı.....

Prencesin hazinedarı prence-
sin beni görmek için hazır olduğunu
söyledi: içeri girdiğimde gösterişli bir
divanda oturmuş sakın sakın uzun
çubuğunu tüttürüyordu. Beni görün-
ce kalktı hoş geldin demek amacıyla
yanıma yaklaştı.... Oda masallar
anlatarak prensesi eğlendirmekle
görevli yaşlı kadınlarla doluydu...”
Mısır Sarayının haremde görkemli ve
kalabalıktır. Melek Hanım'ın anıla-
rından yemeğin masada gümüş ye-
mek tabaklarında ve değerli taşlarda
süslü kaşıklarla yenildiğini anlarız.
Melek Hanım'ın anıları, Osmanlı'da
hakim sınıfların yaşamı hakkında da
bize veriler sunar.

Melek Hanım bir paşanın eşidir,
ama döneminde kadınların uğradığı
haksızlıkları da bire bir yaşar. Erkek
çocuğu olmadığı için ikinci plana atı-
lır. Çocuk sahibi olmak için gösterdi-
ği çabalar onun cinayetle suçlanarak
Anadolu'ya sürülmesine yol açar.
Melek Hanım, Anadolu'da eşrafın
haremelerini de anlatır. Mehmet Paşa
başka biriyle evlenince başını dik
tutarak, kızıyla Fransa'ya göç eder.
Onun anıları kadınların yazma ce-
sareti bulduklarında tarihe ait çok
önemli bilgilere ulaşabileceğimiz
konusunda değerli bir kanıttır.

Asgari Ücretten Yararlanmak ve Kamu Politikaları Atölyesi

Aralık ayı ev-eksenli çalışan kadınlar için yoğun geçti. Bir yandan yeni yıl ve bayramın bir araya geldiği yılsonu günlerine hediyelik eşya yetiştirdiler, diğer yandan çalışmaktan doğan haklarının peşinde koş-tular. Önce asgari ücretten yararlanabilmek için Asgari Ücret Tespit Komisyonu'na başvurdular; sonra, ilgili devlet kuruluşlarının yetki-lileriyle bir araya gelip ev-eksenli çalışanların haklarına ilişkin kamu politikalarını konuşup değerlendirdiler.

S. NAZİK IŞIK*

Ev-eksenli çalış-an kadınlar, 5-6 yıldır, kendi aralarında ör-gütleniyorlar.

Bu çalışmaların içindeki kadınlar, 2001'den bu yana, yılda bir kez bir araya geli-yor, gelişmeleri değerlendi-rip gelecek günlerde neler yapabileceklerini, sorunlarını ve çözümlere ilişkin deneyim ve fikirlerini konuşup payla-şıyorlar. Bu toplantılarda bir-birlerini tanıyor, birbirlerinden haber alıyor, birbirlerinden öğreniyorlar. Son iki yıldır da ilaveten, asgari ücretten yar-arlanmayı konuşup, Asgari Ücret Tespit Komisyonu'na bir dilekçeyle başvurmaya karar verdiler. İmza topladı-lar, hazırlık yaptılar. 7 Aralık 2006 günü de, bunları Çalı-şma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na teslim ettiler, yetkililerle görüştüler. Çünkü, onlar, günde en az 8 saat ve tam ay çalıştıklarında bile net asgari ücreti kazanamıyorlar. 4857 sayılı yeni İş Yasası'na göre işçi olan herkes asgari ücretten yararlanabilir. Ama, günlük hayat yasaya uymu-yor, ev-eksenli çalışan kadın-lar asgari ücretten yararlan-mıyor. Ev-eksenli çalışanların imzalayıp Bakanlığa verdiği

dilekçelerde, uygulamadaki bu soruna dikkat çekiliyor, Komisyon uyarılıyor ve Ko-misyon Kararı'nda ev-eksenli çalışanların da asgari ücret-ten yararlanması gerektiğinin belirtilmesi isteniyor.

KAMU POLİTİKALARI ATÖLYESİ

Kamu politikaları atölyesi 8-9 Aralık'ta gerçekleştirildi. Atölyeyi, Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu ola-

rak ILO (Uluslararası Çalış-ma Örgütü) ve İş Müfettişleri Derneği'nin ortaklığı ve Fried-riche Ebert Stiftung (FES) Derneği'nin maddi katkısı ile düzenledik.

Kamu politikaları atöl-yesini neden yaptık?

Kamu politikalarını yap-mamızın üç nedeni var:

► **Anlamak:** Ev-eksenli çalışma açısından yasal şart-

ları ve uygulamayı, kamunun bunları nasıl gördüğünü anlamak,

► **Paylaşmak:** Ev-ek-senli çalışmaya dair bilgileri ve ev-eksenli çalışan kadın-ların 2004'te yaptığı 1.Ülke Konferansı kararlarını, ta-leplerini kamu temsilcileri ile paylaşmak,

► **Etkilemek-Oluş-turmak-İzlemek:** Kamu politikalarını geliştirmek,

uygulamadaki gelişmeleri izlemek için kamu yetkilileri, üniversite hocaları ve ilgili diğer sivil toplum temsilcileriyle ortak çalışmalar yapmak.

Kamu politikaları bizim için neden önemli?

Kamu politikaları, hakların yasal olarak düzenlenmesini, kamu bütçelerinden kaynak ayrılarak uygulanmasını sağlamaya yöneliktir. Ev-eksenli çalışanlar da kamu politikalarını iş ve sosyal güvenlik hakları ile kadın olmaktan kaynaklanan bazı sorunlarına çözüm olsun diye istiyorlar. Çünkü, ev-eksenli çalışmanın sorunları var. Örneğin; sigortasız, güvencesiz ve sendikası çalışıyorlar. Ne iş devamlı, ne de ücretin ödeneceği garantili. Onların ürettiği ürünler vitrinde, ama onlar ne işçi olarak kayıtlarda varlar ne de insanlar onları biliyor. Bu işçilerin yüzde 85-90'dan fazlası kadın ve onlar, herkesin ev-kadını sandığı işçiler...

5-6 yıldır yaptığımız çalışmalara katılan ev-eksenli çalışan kadınlar üç önemli sorun yaşıyorlar: "görünmezlik", "örgütlenmemişlik" ve "yasal haklar dahil kamu politikalarında yer alamamak". Üzerinde durdukları iki öncelik ise, yasal iş ve sosyal güvenlik haklarını kazanmak için "örgütlenme" ve yasal sosyal güvenlik. 2004 yılında yaptığımız Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar 1. Ülke Konferansı'nda da bunları dile getirdiler ve kamu politikalarında yer almayı, politikalar oluşturulurken çalışmalara katılmayı istediler. Hem de yerel yönetimlerin sorumluluk üstlenmesi, özellikle istihdam, kreş, yaşlı ve hasta bakımı hizmetlerinin ücretsiz ya da çok düşük ücretli olması ve yaygın şekilde

sunulması gibi sorumlulukların mutlaka yerine getirmesi dahil...

Kimler katıldı? Neler konuşuldu?

Kamu politikaları atölyesine katılacak kişi ve kuruluşlarla atölyede konuşulacak konular, ev-eksenli çalışan kadınların gerçeklerine ve taleplerine göre belirlendi. Atölye çalışmasına katılan 55 kişi şunlardı:

1) Hakkari, İstanbul/Avcılar, Aydın, Muğla, Ankara/Tuzluca'yır ve Ankara/Şentepe, İzmir, Antalya'dan ev-eksenli çalışan kadınların temsilcileriyle Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu'nun üyeleri;

2) Devlet Planlama Teşkilatı, Türkiye İstatistik Kurumu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışma, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, strateji ve teftiş birimleri, İŞKUR, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü yetkilileri;

3) Ankara, İstanbul Teknik, Orta Doğu Teknik ve Çağ Üniversiteleri'nden hocalar,

4) ILO'dan ve FES Derneği, İş Müfettişleri Derneği, Sigorta Müfettişleri Derneği, Ka-Der ve Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı gibi sivil toplum kuruluşlarından temsilciler..

Konuşulanlar ve kararlar

İstatistiklerin ev-eksenli çalışanları ne kadar az gösterdiğini konuştuk, araştırmaların azlığından söz ettik. Üç önemli karar aldık:

1) TÜBİTAK'a bir araştırma önerisi vereceğiz. Bu öneri, üniversiteler ve sivil toplum örgütü bir arada, araştırma ve istatistik eksiğini saptayan, yedi bölgede birer ili kapsayan, durumu ortaya koyan, görünürlüğü, akademik ilgiyi ve istatistikleri geliştirici bir çalışma olacak.

2) Devlet Planlama Teşkilatı ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Türkiye İstatistik Kurumu'ndan ev-eksenli çalışmanın görünür kılınmasını sağlayacak istatistik üretimi için talepte bulunacak.

3) ILO ve Türkiye İstatistik Kurumu, dünyada ev-eksenli çalışma istatistikleri hakkında bilgilenmek ve Türkiye'deki mevcut verileri değerlendirme yol ve yöntemlerine açıklık kazandırmak için bir toplantı yapacak.

Sosyal güvenlik sorunlarını konuştuk. Sigorta Müfettişleri Derneği'nin ev-eksenli çalışanları bilgilendirmek üzere; Sigortalı olma süreci ve işlemleri hakkında;

Şikayet ve başvuru sistemi hakkında;

"Hizmet örtüşmesi durumu" hakkında üç rapor hazırlamasına karar verildi.

İş mevzuatını değerlendirdik. Mevzuatta son yıllardaki gelişmeleri ayrıntılı incelemeye ihtiyaç olduğunu, yeni mevzuat oluşumuna katılabilmeleri için ev-eksenli çalışanlara destek vermek gerektiğini anladık. İş sağlığı ve güvenliği sorunlarına görünürlük kazandırmak için Bakanlık, İş ve Sigorta Müfettişleri Dernekleri ile birlikte bir çalışma yapıp sonuçlarını açıklamaya karar verdik. Bir de, "sektör denetimleri"ni ev-eksenli çalışmanın yoğun ve yaygın olduğu bazı işkollarında uygulayarak sonuçlarını ortaya koymanın yararlı olacağına karar verdik.

Gelişmeleri nasıl izleyeceğiz? Bunun için de ev-eksenli çalışan kadınlar, kamu temsilcileri ve bazı akademisyenlerden oluşan, gönüllü bir **İZLEME KOMİTESİ** kurduk. Komite, 2007'de çalışmalarına başlayacak.

* Ev-eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu üyesi

Bebeğinizin Doğmadan Önceki Sağlığı

Gelişen tıp teknolojileri sayesinde artık anne karnında bebeğin sağlık durumunu, hastalıklı olup olmadığını saptamak mümkün.

DR. AHMET EKİNCİ

remek, canlıların en temel işlevlerinden biridir. Dolayısıyla; topluma sağlıklı bir birey kazandırmanın önemi hakkında ne söylenecektir.

Tüm anneler doğum sırasında sancılar çekse de çocuk doğurmaktan dolayı büyük bir mutluluk duyarlar.

Ancak gebelikleri sırasında onları en çok kaygılandıran konu, doğacak bebeğin sağlıklı olup olmayacağıdır.

Onları rahatlatacak bir haber vereyim.

Anne karnındaki bebeğin sağlığı, çeşitli test ve muayeneler ile öğrenilebilmektedir.

Bu testlerden en önde geleni; bebek 3-3,5 aylıkken yapılan ultrasonografi ile ense kalınlığı testidir. Bebeğin ense kalınlığı ölçülerek olası irsi hastalıklar ile çeşitli organ bozuklukları yüksek bir oranla tespit edilebilmektedir. Mümkün olabildiğince erken yakalanabilecek bu türden hastalıklarda tedavi veya gebeliğin sonlandırılması ile ileride olabilecek sorunlar büyük oranda çözülebilmektedir.

Ense kalınlığı testi ve anne kanından yapılan bir test ile Down Sendromu (mongol bebek) riski ortaya

çıkarılabilmektedir. Genetik bir hastalık olan Down Sendromu; doğuştan zeka geriliği, yüzde yapısal bozukluklar, işitme ve görme bozuklukları, kalp hastalıkları ve başka sağlık problemleri ile beraber bulunan bir hastalıktır. Ayrıca; kistik higroma adı verilen bir hastalık. Çeşitli kalp ve akciğer hastalıkları, iskelet sistemiyle ilişkili hastalıklar, çeşitli mikrobik ve başka hastalıklarda da ense kalınlığı testi ile

tespit edilebilmektedir. Ense kalınlığı, yüksek bir hassasiyetle ultrasonografi aletleri ile ölçülür. Genel olarak 3 mm.nin altı normal olarak kabul edilir. Ense kalınlığı arttıkça; başta Down Sendromu olmak üzere diğer hastalıklar için de risk artışı var olduğu kabul edilir.

Ense kalınlığı testi ile yüksek risk taşıyan anne adaylarında, daha ileri tetkikler de yapılabilmektedir. Bunlar plasenta sıvısından alı-

nan örneklerin incelenmesi, göbek kordonundan alınan parçanın incelenmesi veya direkt bebekten alınan hücrelerin incelenmesiyle doğacak çocukta olası hastalıklar ortaya çıkarılabilmektedir.

35 yaş üstündeki anne adayları, ilaç veya madde kullanan gebeler, Ailede; anne, baba ve soy ağacında irsi hastalık öyküsü olan anneler, zeka geriliği ya da anormal gelişim gösteren çocuk öyküsü olan aileler;

Mutlaka bu testi yaptırmalı ve genetik danışmanlara başvurmalıdır.

Genetik hastalık riski

Burada olası bir genetik hastalık riski karşısında gebeliğin sonlandırılmasına ilişkin karar almanın irdelenmesi yerinde olur.

Gebeliğin sonlandırılması başlıca iki nedenden dolayı olur.

Birincisi ailenin isteği, ikincisi ise tıbbi ve sağlık nedenleridir.

Aile isteğinin gerekçeleri ise; genellikle şunlardır.

- ▶ Yeterli çocuğun var olması,
- ▶ Ekonomik yetersizlikler,
- ▶ Son çocuğun küçük olması,
- ▶ Bakım güçlüğü,

- Anneye ait sağlık sorunları,
- İleri yaş,
- Eşin istememesi,
- Bilmeden ilaç kullanma
- Doğacak çocuğa ilişkin endişeler

Tıbbi ve sağlık nedenlerine bağlı gebeliği sonlandırılması ise bir başka yazıya konu olacak kadar geniştir. Burada genellikle sağlık açısından bir tehlike söz konusu olduğu için, ailenin isteğine bırakılmadan gebelik doktorlar tarafından sonlandırılır.

Anormal bir çocuk doğurma riski karşısında. Tedavi imkânları da yoksa gebeliğin sonlandırılması konusunda çeşitli görüşler ve tartışmalar vardır.

Anormal bir çocuğu doğurmak, eğer doğum esnasında annenin sağlığını tehlikeye atmayacak ise, böyle bir doğumun gerçekleştirilmesi ailenin kararına bağlıdır.

Yani aile zeka geriliği de olsa, herhangi bir organının eksikliği şeklinde de olsa, genetik bir hastalığı var olsa bile, böyle bir çocuğun doğumuna karar ver-

mek ailenin, annenin inisiyatifindedir.

Ekonomik ve sosyal olarak gelişmiş ülkelerde anormal çocukların bakımı ve yaşatılmasına ilişkin imkânlar, sosyal çevre ve devlet yardımları yeterince olduğu için buralarda genellikle böyle çocukların doğmasına aile izin verir/ verebilir.

Ancak ekonomik ve sosyal olarak gelişmişlikleri daha geri ülkelerde anormal doğumlar, başta aile olmak üzere toplum için bile önemli yükler ve külfetler taşır.

Böyle çocuklar, hem kendilerinin bakım ve ihtiyaçları açısından, hem de ailelere yük olma açısından ömür boyu sürecek üzüntü kaynakları olurlar.

Genellikle anormal çocukları olma-yan kesimler böyle çocukların doğması yönünde tercih beyan edebilirler. Ancak böyle çocukların bir ömür boyu aile fertlerinin yaşantısını olumsuz etkilediğini de düşünmek gerekir.

Böyle çocukları olup da isyan eden, devletten, basından, sosyal çevresin-

den yardım isteyen pek çok aileye şahit olmuşsunuzdur. O halde doğum öncesi hasta ve sakat olma riski yüksek bir gebeliği yasal sınırlar içinde sonlandırmak, aileyi ve anneyi bu yönde karar almasına ikna etmek en doğru davranış olacaktır.

Zaten bu tür gebeliklerin oranı oldukça azdır.

Bu tür gebelikleri sonlandırmak, daha sonra olacak sağlıklı gebelikler ve doğumlar için sakınca taşımazlar.

Yararlanılan kaynaklar;

Sakarya Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesi'ne İsteğe Bağlı Kürtaj İçin Başvuran Kadınların Değerlendirilmesi

*Sevil ŞAHİN

*Reyhan CEVAHİR

*Cefariye SÖZERİ

* Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğretim görevlisi.

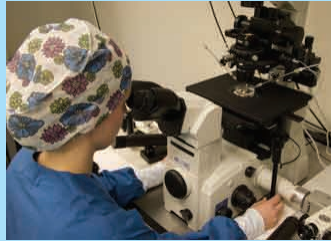
www.gebelik.org web sitesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Kaan Kocatepe.

Düşük dozda kısa süre hormon tedavisi

Hormon tedavisiyle, meme kanseri vakalarındaki düşüş arasında henüz bilimsel bir bağ kurulamasa da çok sayıda uzman hormon tedavilerinin durdurulması ya da düşük dozlarda yapılmasını tavsiye ediyor. ABD'de menapoz döneminde hormon tedavisi gören kadınlarda meme kanseri vakalarının artması ve kalp sorunlarının görülmesi üzerine Federal Kadın Sağlığı İnisiyatifi adlı örgüt, 2002'de bu tedavi yönteminin zararlarını gündeme getirmişti.

Bu çağrı üzerine hormon ilaçları üzerinde uyarılar yer almaya başladı ve doktorlara bu yönde bilgi verildi. Ve bu uyarılar sonucu bir sonraki yıl hormon ilaçları kullanımı yarı yarıya düştü.

Son dönemde yapılan bir araştırma da bu çağrının

ne kadar yerinde olduğunu ortaya koydu. Araştırmaya göre 2003'te meme kanseri vakalarında yüzde 7'lik bir azalma görüldü. Azalmanın yoğun olarak görüldüğü yaş grubuysa menapoz giren 50 yaşın üzerindeki kadınlar.

Araştırmacılar henüz hormon tedavisi ve meme kanseri vakalarındaki düşüş arasında bilimsel bir bağ kurabilmiş değil ama uzmanlar hormon tedavilerinin durdurulması ya da en düşük dozlarda kısa bir süre yapılmasını tavsiye ediyor.

Kansızlık unutkanlığa yol açıyor

Ülkemizdeki kadınların yaklaşık üçte birinde demir eksikliğine bağlı kansızlık görülüyor Bunun nedeni ise adet kanamaları ve sık yapılan doğumlar. Kansızlık özellikle doğurganlık çağındaki kadınları daha çok etkiliyor. Kansızlık unutkanlık, aşırı sinirlilik, el ve ayaklarda uyuşma, denge kaybı, bazen de şuur bulanıklığı ile kendini gösteriyor. Halsizlik, yorgunluk, çarpıntı, nefes darlığı, baş ağrısı, baş dönmesi, kulak çınlaması, saç dökülmesi ve tırnaklar kırılmaları da kansızlığa işaret olabiliyor.

Anne Oluyorum... Hazır mıyım?

Gebelik, istendiği ve planlandığı takdirde kadınların keyifle yaşayacağı bir dönem. Hem fiziksel, hem de psikolojik açıdan sorunsuz, mutlu, sağlıklı bir gebelik geçirmek için bilinmesi ve dikkat edilmesi gereken hususlar var. İşte bu hususlardan belli başlı olanları...

SELGİN ZIRHLI KAPLAN

Ülkemizde kadın sağlığı eğitimlerine yeterli önemin verilmemesi, kadın ve çocuk sağlığı merkezlerinin azlığı ve danışmanlık hizmetlerinin yetersizliği, kadınların gebelik ve annelik konularında eksik veya yanlış bilgilennemeleri; yanlış yönlendirilmeleri sonucu sorunlu gebelikler yaşamalarına yol açıyor. Bu yazı, bilgi vermekten çok doğru yönlendirmeyi amaçlıyor. En doğru bilgi, konunun uzmanı bir doktor tarafından verilebilir.

Gebeliğe Hazır mısınız?

Gebeliğin en önemli kısmı, kafaca buna hazır olunması. Hem anne hem babayı ilgilendirse de, bebeğin 9 ay 10 gün yaşayacağı yer anne karnıdır. Karar verdikten sonra yapılması gereken şey adım adım kontrolleri yaptırmak; hem kendiniz hem de doğacak bebeğiniz için sağlıklı bir ortam hazırlamaktır. Fiziksel açıdan gebeliğe hazırlığın en önemli bölümü, bebek için gerekli vitaminleri ve mineralleri sağlayacak bir beslenme rejimi oluşturuyor.

Folik Asit Kullanımı

Folik asit, özellikle gebeliğin ilk üç ayında alınması gereken B grubu vitaminlerinden biri. Eğer gebeliği çok önceden planladıysanız, üç ay öncesinden de kullanılmaya başlanmasında büyük fayda sağlar. Folik asidin hücre yapı taşları, kırmızı kan hücreleri ve sinir dokularının oluşumunda önemli katkısı bulunmaktadır. Ayrıca sinir sistemi, beyin ve omurilik hastalıklarını yüzde 70 azalttığı da tespit edilmiştir. Gebe bir kadının gebeliğin ilk dönemlerinde günde en az

400 mikrogram (0,4 mg) folik asit tüketmesi gerekir. Folik asidi doğal yollarla almak da mümkün. Meyve (örneğin portakal), makarna, pirinç, ekmek, kepekli un, lifli yeşil sebzeler (örneğin ıspanak, brokoli, marul, kuşkonmaz) ve kuru baklayla bezelyede (veya mercimekte) bol miktarda bulunur. Her gün bir kase mısır gevreği tüketerek günlük folik asit ihtiyacının büyük kısmını karşılayabilirsiniz. Ancak doktorunuza danışarak size önerdiği doza uygun folik asit kullanmanız en doğrusu. Folik asit eksikliğinin belirtileri şunlardır: İshal, kilo kaybı, halsizlik, dilde ağrı, baş ağrısı, çarpıntı, huzursuzluk.

Demir Eksikliği ve Kansızlık

Ülkemizde çoğu kadının farkında olmadan yaşadığı demir eksikliğine bağlı kansızlık, gebelik döneminde kesinlikle çözülmesi gereken bir sorun. Demir eksikliği varsa, gebelikten önce tespit edilerek demir haplarıyla kandaki demir oranı istenilen düzeye getirilmelidir. Eğer gebelikten önce giderilmesine imkân bulunamazsa, en azından gebeliğin 4. ayından itibaren, özellikle folik asit destekli demir haplarının kullanılması önerilir. Demir hapları süt ve süt ürünleriyle, çayla birlikte alınmamalıdır. Bu maddeler, demir emilimini azaltır. Demir hapları portakal suyu ile birlikte alınırsa emilimi artacaktır. Demir ihtiyacının tamamen doğal yollarla karşılanması mümkün olmamakla birlikte, demir hapına ek olarak kırmızı et, pekmez veya C vitaminince zengin meyveler (portakal, mandalina vs.) düzenli olarak tüketilirse, demir eksikliği sorunu en aza indirgenebilir. Demir, kırmızı kan hücrelerine

rengini veren hemoglobinin temel maddelerinden biridir ve oksijenin hemoglobine bağlanarak dokulara taşınmasında büyük önem taşır. Gebe bir kadının günlük demir ihtiyacı 1230 gr'dır. Kandaki demir azalırsa taşınan oksijen miktarı da azalacağından kırmızı kan hücresinin kalitesi düşer, eksikliğinde gebelerde yorgunluk, halsizlik, çarpıntı, nefes darlığı, uyku ihtiyacı başgösterir.

İlaç ve Vitamin Kullanımı

Gebelik boyunca unutulmaması gereken en önemli noktalardan biri, doktorunuza danışmadan hiçbir ilaç veya vitamin kullanılmaması gerektirir. Doktorunuz hangi ilacın gebelerin kullanımına uygun olduğunu ve hangi dönemde ne kadar vitamin alınması gerektiğini size açıklayacaktır. Eğer doktorunuza güvenmiyorsanız veya yeterince bilgi vermediğini düşünüyorsanız, başka bir doktora daha danışmanızda fayda var. Ancak kendi kendinize ilaç ve vitamin kullanmaktan kesinlikle kaçınmalısınız.

Gebelik Öncesi Testler

Her ne kadar çoğu kadın bu testleri gebe kaldığını öğrendikten sonra yapsa da, ileride sıkıntılı günler yaşamamak açısından gebelik öncesinde yapılmasında büyük fayda var:

1. Akdeniz Anemisi (Talasemi) Tespiti: Kan tahlili ile Akdeniz ülkelerinin çoğunda rastlanan Akdeniz anemisi taşıyıcısı olup olmadığınızı kontrol edilir. Aynı testi eşinizin de yaptırmaması gerekir. Eşlerin her ikisinde de Akdeniz anemisi taşıyıcılığı varsa doktora başvurulmalıdır.

2. Tam İdrar Tahlili: İdrardaki şeker ve protein miktarına ba-

kılarak şeker hastalığı, böbrek rahatsızlığı gibi sorunların tespitine çalışılır. Ayrıca idrar yollarında enfeksiyon veya benzer hastalıkların olup olmadığı kontrol edilir.

3. Torch: Bu test ile, anne karnında toksoplazma ve kızamıkçık virüslerine karşı bağışıklık olup olmadığı araştırılır. Kanda virüslerin varlığı incelenir. Toksoplazma, pişmemiş veya az pişmiş etten, iyi yıkanmamış sebze ve meyvelerden, kedi ve köpek tüyleriyle dışkılarından veya topraktan bulaşır. Genelde gebelik öncesi anne vücudunun bu virüslerle karşılaşmış olması tercih edilir. Aksi takdirde gebelik boyunca temizlik ve hijyen konusunda titiz davranılmalı, az pişmiş etten de uzak durulmalıdır. Yukarıda da değindiğim gibi, bu testlerin gebe kalınmadan önce yapılmasında büyük fayda var. Ancak buna imkânınız olmazsa, gebe kaldığınızı öğrenir öğrenmez yapmanız ve sonuçlara göre çözüm için doktorunuza danışmanız gerekir.

İlk Kontrol

Gebelik testini yaptınız, sonuç pozitif çıktı. Ancak bebeğinizin ultrason görüntülerini görmeden gebe olduğunuzdan emin olmayın. Ultrason görüntüleri gebelik konusunda en kesin bilgileri verir. Ultrason görüntüleriyle gebeliğinizin kesinleştiği tarihten itibaren, düzenli olarak doktorunuza gidip muayene olmanız, bazı testler yaptırmanız gerekir. Özellikle düşük riskinin yüksek olduğu ilk üç aydan sonra, doktorunuz normal bir gebeliğiniz olduğunu söylerse, sonraki aylarda birer kez kontrole gidilmesi yeterli olacaktır.

Aşerme

Bazı gıdalara karşı aşırı istek olarak adlandırılan aşerme, ya da tersine, bazı gıdalara karşı aşırı isteksizlik, aslında vücudun alınan yiyeceklerle tepkisi. Örneğin aşırı tuzlu yendiğinde tatlı istenmesi, veya aşırı tatlı yendiğinde ekşi şeyler istenmesi buna bağlıdır. Aşerme, anne vücudunda eksikliği hissedilen maddelere karşı istek halinin artmasıdır. Toplumumuzda, aşermeye bağlı olarak bebeğin cinsiyetine dayalı "ekşiye aşeren kadın erkek çocuk, tatlıya aşeren kadın kız çocuk doğurur" veya tersi "ye tatlıyı doğur atlıyı, ye ekşiyi doğur Ayşe'yi" türü söylemler, hurafeden başka bir şey değildir.

Gebelikte Beslenme

• Gebelikte çok sık aralıklarla, azar azar yemek en uygun beslenme tarzıdır. Bebek büyüdükçe plasenta yukarı doğru çıkar ve mideye baskı artar, midenin küçülmesine yol açar. • Mümkün olduğunca mevsimlik sebze ve meyve tüketilmelidir. Donmuş gıdalardan,

konserve gıdalardan uzak durulmalıdır.

• Haftada iki kere balık ve beyaz et tüketilmelidir. Ancak civa içeren balıklar (ton balığı, büyükuskumru, kılıç ve kiremit balıkları) fazla tüketilmemelidir. Civa, bebeğin merkezi sinir sistemine hasar verebilir ve beyin gelişmesini yavaşlatabilir.

• Tüm besin gruplarından dengeli bir şekilde almaya dikkat edilmelidir.

• Günde en az bir bardak süt içilmeli, en az iki kere meyve yenmeli, yaklaşık iki litre su içilmelidir.

Düzenli Kontroller, Testler

Gebelik boyunca ilk üç aydan sonra düzenli olarak en az ayda bir kez kontrole gidilmelidir. Doktorun tüm önerileri yerine getirilmeli, gerekli görüldüğünde testlerin tamamı yapılmalıdır.

Gerekli görülebilecek testler ve kontrolleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Rutin incelemeler:

• **Jinekolojik muayene:** Genital kitle ve enfeksiyon olup olmadığına bakılır.

• **Tansiyon ölçümü:** Her gebelik muayenesinde düzenli olarak yapılır. Hipertansiyon teşhisi için önem taşır.

• **Kilo ölçümü:** Normal kilo artışı olup olmadığı kontrol edilir. Hızlı kilo artışı, hipertansiyon belirtisi olabilir. Her kontrole kilo ölçülüp kaydedilir.

• **Tam kan sayımı:** Kandaki alyuvar, akyuvar sayılarıyla hemoglobinin büyüklükleri kontrol edilerek kansızlık, demir ve vitamin eksiklikleri belirlenir.

• **Tam idrar tahlili:** İdrar yolları enfeksiyonu, böbrek taşı veya kum olup olmadığına bakılır; idrardaki protein ve glikoz miktarı ölçülür. Gebeliğin belirli dönemlerinde tekrarlanması da fayda vardır...

• **İdrar kültürü:** Gebelikte idrar yolları enfeksiyonlara daha açık hale gelir. İdrar kültürüyle enfeksiyona yol açan bakteri türü belirlenerek daha kesin bir antibiyotik tedavisi yapılabilir. Bu test de gerekli görüldükçe yapılır.

2. Bebeğin gelişimine yönelik kontroller:

Bebeğin zihinsel açıdan sağlıklı gelişip gelişmediği artık bazı testlerle daha yakından takip edilebiliyor. Genellikle 35 ve üzeri yaşta annelere uygulanan bu testleri tüm anne adaylarının yapmasında fayda var.

• **İkili test:** 11-14. haftalarda yapıldığı için 11-14 testi olarak da adlandırılır. Bu testte, bebeğin ense kalınlığına, baş-popo mesafesine, anne kanındaki beta HCG (gebelik ilerledikçe azalan madde) ve PAPP-A (gebelik ilerledikçe artan madde) değerlerine bakılarak risk değeri saptanır.

• **Üçlü test:** 16-18. haftalarda anne kanındaki beta HCG, estriol ve AFP adlı hormonlar ölçülür. Bu ölçümler sonucunda nöral tüp defekti (bebeğin sinir sistemini oluşturan bölümün, yani nöral

tüpün yeterince gelişmemesi nedeniyle beyin ve omuriliğinin açıkta kalması) ve down sendromu riskleri belirlenir.

• **Doppler tarama testi:** 20. haftadan itibaren yapılır. Bu taramalarda, rahim ana atardamarlarına ait kan akımları gözden geçirilir. İki arter arasında farklılık bulunması, rahim içi gelişim geriliğine işaret eder.

• **Ayrıntılı ultrasonografi:** 19. ve 23. haftalar arasında, bebeğe ait tüm yapıların ayrıntılı olarak incelenmesine dayalı bir ultrason muayenesidir. 15-

30 dakika arası süren bir kontroldür, kafadan ayağa kadar tüm beden bölümleri (örneğin baş yatay çapı, baş çevresi, kafatası, beyin, beyincik, uyuk kemiği uzunluğu) tepeden tırnağa incelenir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, doktorun önerisine bağlı olarak tümü de yapılabilir, bir kısmı da yapılabilir.

Bunun dışında, normal kontrollerinizde ultrason kontrolleri devam edecektir. Dilerseniz bu ultrason görüntülerini toplayarak bebeğinizin albümünü şimdiden oluşturabilirsiniz...

Egzersizler

Egzersiz hareketleri, gebeliğin olmazsa olmaz koşullarından biridir. Doktorunuza başvurarak yapacağınız günlük egzersiz hareketleri, düzenli olarak yaptığınız yürüyüşler, yüzme, daha rahat bir gebelik geçirmenizi sağlayacaktır.

Bebeğinizle İletişim Kurun

22. haftadan itibaren bebeğinizin orta kulak kemikleri gelişimini tamamla, sesleri tam anlamıyla duymaya başlar. Hem siz hem de eşiniz bebekle konuşarak iletişim kurmaya başlayabilirsiniz.

Gebelik, elbette bu kadarla özetlenecek bir dönem değil. Daha önce de söylediğim gibi, doktorunuzun danışmanlığında geçireceğiniz bir gebelik, sorunlardan mümkün olduğunca uzak ve mutlu geçecektir. Tüm anne adaylarının sağlıklı bir gebelik geçirmelerini dileriz... ♀

SEZARYEN Mİ, NORMAL DOĞUM MU?

Anne adaylarının en çok üzerinde düşündükleri konulardan birisi de bebeklerini normal doğumla mı yoksa sezaryenle mi dünyaya getirecekleridir...

Dünyanın birçok ülkesinde sezaryen sadece acil tıbbi bir müdahale olarak veya doktor gerekli gördüğü takdirde uygulanırken, ülkemizde sezaryene aşırı eğilim olduğunu belirten kadın doğum uzmanları, her şeyin doğasının iyi olduğunu belirterek normal doğumun avantajlarını şöyle sıralıyor:

- Normal doğum sonrasında anne adayı kısa sürede eski yaşantısına dönebilir.
- Doğum sırasında salgılanan oksitosin hormonu sütün gelmesini uyarır.
- Normal doğumla dünyaya gelen bebeklerin akciğer solunum sorunları yaşama riski azdır. Doğum sırasında akciğerin sıkışıp açılma hareketi sağlıklı nefes almaya başlamasını sağlar. Ancak sezaryenle bu işlem suni olarak gerçekleştirildiğinden sorunlar oluşabilir.

Balık oltanın ucunda...

Kış mevsiminin ortasındayız... Balık bolluğunu değerlendirerek bağışıklık sistemini güçlendirmek için iyi fırsat. Beslenme uzmanları, haftada en az iki kere balık yenmesi gerektiğini belirtiyor. Ayrıca, balık tarifi vermeyeli de epey zaman geçmiş...

FIRINDA SEBZELİ BALIK

MALZEMELER: 1 kg balık (kefal, levrek veya kırlangıç), 2 yemek kaşığı ayçiçek yağı, 1 adet patates, 1 adet kereviz, 1 demet taze soğan, 1 demet dereotu, 1 adet havuç, 1 demet maydanoz, 4 yumurta, 2 adet sivri biber, 4 dilim bayat ekmek, 2 yemek kaşığı limon suyu, tuz, karabiber

YAPILIŞI: Balığı on dakika kadar haşlayıp soğumasını bekleyin. Suyunu ayırın. Soğuduktan sonra derisini ve kılçıklarını ayıklayarak küçük parçalar halinde (ezmeden) doğrayın. Başka bir kabın içerisinde kereviz, patates ve havucu rendeleyin. Soğan, dereotu, maydanoz ve biberleri ince ince kıyın. Tüm malzemeyi

büyük bir kaptan ezilmeden karıştırın. Ayrı bir kabın içerisinde dört yumurtayı çırpın. Ayırdığınız balık haşlama suyuyla ekmek dilimlerini ıslatarak yumurta ve ayçiçek yağıyla birlikte sebzeli balık karışımına ekleyin. Fazla derin olmayan bir kaba yerleştirin, üzerine galeta unu serpeyerek fırında üzeri kızarıncaya kadar pişirin. Afiyet olsun.

MİDYE DOLMA

Malzemeler: 30 adet midye, 6 adet kuru soğan, 1 su bardağı zeytinyağı, 200 gr. çam fıstığı, 2 su bardağı pirinç, 8 bardak su, 4 kahve fincanı kuş üzümü, 2 çorba kaşığı toz şeker, tuz, karabiber, yenibahar, tarçın

YAPILIŞI: Midye kabuklarının üstlerini bıçakla kazıyarak içice temizleyin ve karınlarını ikiye bölmeden, bıçakla tamamen ayırın. Midyenin içindeki kılı ve taş tanelerini sivri bir makas ucuyla temizleyin. İçice yıkayıp süzülmesi için bir kevgirde bekletin. Soğanları küçük parçalar halinde doğrayın, fıstıkla beraber zeytinyağında kavurun. Yıkamış pirinç ve tuzu ilave edin. Pirinç suyunu çekince karabiber, tarçın, yenibahar, toz şeker

ve 4 bardak su ilave edin. Pirinç suyunu çekinceye kadar orta ateşte pişirin ve kapağını kapayıp soğumaya bırakın. Soğuyunca midyelerin içine doldurun ve kapaklarını kapatın. Midyeleri bir tencerenin içine hareket edemeyecek şekilde dizin, üzerine tekrar 4 bardak su dökün ve kısık ateşte suyunu çekene kadar pişirin. Limonla beraber soğuk olarak servis yapın, afiyetle yiyin....

Çay saati

AŞURE

Bu sayımızda çay saatini aşure tarifine ayırdık. Bu yıl aşure gününü geride bıraktık, ancak aşure yapmak için bahane çok. İşte size hem pratik, hem de çok lezzetli bir aşure tarifi...

Malzemeler: 1,5 su bardağı aşurelik buğday, 1/2 su bardağı nohut, 1/2 su bardağı kurufasulye, 1/2 su bardağı kuru üzüm, 10-15 adet kuru kayısı, 1 su bardağı fıstık, 7-8 adet kuru incir, 1 elma, 2 su bardağı şeker, tuz, 1 su bardağı iri çekilmiş ceviz yada fındık içi, tarçın, isteğe göre nar tanesi

Bir gece önceden ıslattığınız nohut ve kuru fasülyeyi aynı tencerede yumuşayınca kadar kaynatın.

Yine akşamdan ıslattığınız buğdayları da ayrı bir tencerede yumuşayana kadar kaynatın.

Kayısı, üzüm ve inciri iyice yıkayın ve ayıklayın. Kayısıları küçük küpler halinde

doğrayın. Bir tencerede kayısı ve üzümünü 10-15 dakika kaynatın.

Büyük bir tencereye nohut, fasülye, buğday ve kuru meyvaları suları ile birlikte ekleyin. Orta ateşte kaynatın. Kaynamaya başladığında şekeri ekleyip 10-15 dakika daha kaynatın.

Daha sonra altını söndürerek küçük küpler

halinde doğranmış elmaları, incirleri ve fıstıkları ekleyin.

Kıvamını yetersiz bulup koyulaştırmak isterseniz 1 çorba kaşığı nişastayı 1 su bardağı suyla inceltirek ekleyebilirsiniz. Son olarak malzemeyi kaselere bölüştürüp üzerini ceviz ve tarçınla süsleyebilirsiniz. Afiyet olsun...

HANGİ AYDA HANGİ BALIK LEZZETLİ OLUR?

Ocak: Hamsi, kefal, palamut, lüfer, uskumru, levrek, kırlangıç, tekir, barbunya.

Şubat: Kalkan, uskumru, lüfer, palamut, midye, karides, istavrit, izmarit, levrek.

Mart: Kalkan, tekir, barbunya, levrek, kırlangıç, midye.

Nisan: Kırlangıç, levrek, tekir, barbunya, midye, karides.

Mayıs: İskorpit, dil, tekir, kırlangıç, levrek, mezzit, mercan.

Haziran: İstavrit, mezzit, izmarit, mercan.

Temmuz: Sardalya, paparina, kolyoz, uskumru, izmarit, midye.

Ağustos: Çingene palamudu, izmarit, pavurya, karides, sardalya.

Eylül: Palamut, kolyoz, izmarit, kırlangıç, mercan, lüfer.

Ekim: Lüfer, çinekop, uskumru, tekir, barbunya, palamut, izmarit, sardalya, istavrit.

Kasım: Uskumru, palamut, dil, pisi.

Aralık: Uskumru, lüfer, levrek, hamsi, palamut, dil, pisi, barbun, tekir.

NOT: Yukarıdaki listede balığın lezzetli olduğu aylar sayılmıştır. Bu listede yer almayan balıklar her mevsim aynı tada sahiptir, öncelikle yukarıdaki listede yer alanların tercih edilmesini öneririz.

HANGİ BALIĞIN HANGİ YEMEĞİ TERCİH EDİLMELİDİR?

Izgarası iyi olanlar: Hamsi, tekir, barbun, sardalya, kalkan Garnitür olarak palamut için kırmızı soğan, uskumru için kuru piyazlık kuru soğanlı maydanoz, roka, taze soğan...

Buğulama: Sade buğulama:

Hamsi, sardalya, istavrit, izmarit gibi küçük balıklar. Tuzu, ocaktan alınırken konur. Sebzeli (patates, soğan halkalı) buğulama: Kefal, kırlangıç, kolyoz, iskorpit, palamut, garnitür olarak üzerlerine maydanoz, yeşil soğan kullanılabilir.

HAŞLAMA : Kuru soğan, havuç, kereviz, patates ile birlikte iri kılçıklı tüm balıkların haşlaması güzel olur. Yumurta sarısı, un ve su ile terbiyesi yapılabilir.

Çorba: En uygun çorba balıkları iskorpit ve kırlangıçtır. Genelde beyaz etli tüm balıkların etinden çorba yapılabilir. Çorba malzemesi olarak patates, havuç, kereviz, domates, maydanoz uygundur. Suyun kıvamı için un kullanılır.

Not: Her türlü balık yemeğinde, tuz, balığı ocaktan indirmeden birkaç dakika önce atılmalıdır. **Pişirirken atılan tuz, balığın su tutmasına sebep olur.**

PORTAKAL KABUĞU REÇELİ

Malzemeler: 1 kg portakal kabuğu, 1 kg toz şeker, 1 adet limon (veya greyfurt)

Portakalın bol ve ucuz olduğu şu aylarda, portakal reçeli yapmak için en uygun zaman. Portakal yedikçe kabuklarını buzdolabında saklayarak biriktirebilir, yeterince toplandığında reçelinizi yapabilirsiniz.

Yapılışı: Portakal kabuklarını ince şeritler halinde doğrayın. İyice yıkadıktan sonra bir taşım kaynatın. Kaynayan kabukları süzerek üzerine şeker dökün, 2 saat bekletin. Daha sonra bir taşım daha kaynatın. Limon veya greyfurt suyunu sıkarak ekledikten sonra kısa bir süre daha kaynatın. Soğuduktan sonra kavonozlara doldurabilirsiniz. **Dikkat:** Fazla kaynatırsanız kabuklar sertleşebilir.

Cemile Teyze'nin MUTFAĞINDAN

Zor günler ve zor zamanlar. İnsan ölümlü bir varlık, birgün hepimiz geldiğimiz gibi gideceğiz bu alemde, kendiliğinden. Maalesef başkaları tarafından yaşamına son verilenler var memleketimizde. Siyasi cinayetlerden bahsediyorum.

Geçtiğimiz ay Hrant Dink cinayeti ile sarsıldık. Bir insanın sevenleri, çocukları, umutları ve hayalleri olduğuna bakmaksızın onun canını alma yetkisini kendinde görenler nasıl yurdunu, milletini ya da herhangi bir şeyi sevebilirler ki? Yok böyle olmamalı, insan öldürmek bu kadar sıradan bir olay olarak görülmemeli.

Artık yaşlandım, insanlarla fazla temasım kalmadı, o nedenle daha az üzülür, daha az kırılırım diyordum yaaa, olmuyor, o görüntüler çıkmıyor aklımdan.

Bu kadar kin ve nefreti nerelerinde saklamış bu insanlar? Bilmiyorum, tepki gösterenlerin sayısı ile de teselli bulmuyor kalbim. Çok sevdiği bir insanı artık göremeyecek olmanın acısını iyi bilirim. Yas gerekiyor bize. Ama yası anlamak da gerekiyor. Yaşam arsızlarıdır, avunma çarelerinin peşinde oradan oraya saldıranlar.

Kaybettiklerimiz bizim hayatımızı da alıp götürürler beraberlerinde. Gündükleşmek hem insan hem toplum için kayıptır.

Hınç, kin, ne olursa olsun para, güç ve iktidar... Toplumun temel değerleri oldu artık. Karşıdakinin canını sonuna kadar acıtabilirsin, ama bu süreçte kendi canın asla acımamalı. Can yakmaya doymayanlar, yere düşmüş bir insanı tekmeleyenler, kendi çıkarları söz konusu olduğunda, anne, baba, evlat, sevgili hiç kimseyi tanımayanlar... Kimsenin kendini bir değerinin yerine koyduğu yok. Gündelik, öfke, arzu ve refleksleri ile davranışlarının sayısı arttıkça artıyor, ortada bilinç ve vicdan da olmayınca...

Cinayet işleyenler ve cinayet destekçileri eleştirilmeyeceklerinin o kadar farkındalar ki. Çoğunluk büyük cinayetler karşısında susarak gösteriyor minnetlerini, bu dokunun sürüp gitmesi lazım çünkü. Babadan oğula, anadan kıza. Abiler ağabeylere ablalar ablalara el veriyorlar. Haksızlığa uğrayanlar, haksızlığın nedenleri üzerinde düşüncekleri yerde başkalarına haksızlık yaparak yıkıyorlar ellerini ve vicdanlarını. Ortalık steril insanlardan geçilmiyor. Onca kin ve nefrete, içlerindeki onca yıkıcılığa rağmen af dileye-

biliyorlar. Mahçubiyet, suçluluk duygusu kötü tanrıların önümüze sürdüğü tuzaklar sanki, bu tuzaklara düşmemek için abiler kardeşleri durmadan uyarıyorlar. Ben de aynı yollardan geçtim aman haa.

Bilmez miyim hiç bütün bu sözler ne der ona

Bu sözler ve bu sözlerin içinde çırpınan uzaklıklar

Dolaşıyorum bir başıma, ortalıkta kimsecikler yok

Kıyıları da bomboş, kır yolları da Soluğumu duyuyorum ara sıra, bir onu duyuyorum

Duymuyorum belki de, biliyorum yalnızca

Ayaklarımın altında yaban naneleri, kekikler

Yol kenarında bir kapı, tahta

Peki, kim yitirmiş evini, ya da

Hangi yitikle yok olmuş o yapı

diyor Edip Cansever, "kurtulmanın" mutluluğunu yaşayanlara. Herkes bir özür borçlu, geçmişte veya bugün canını acıttıklarına, biraz mahçubiyet, çokça suçluluk duygusu. Kahrolsun ve yaşasınla yetinilmemeli artık.

Hepinizden Özür Dilerim

İki kardeşiz, ablam var.

Ablam beyaz tenli, ben esmer.

Ablam uzun, ince, ben kısa, tombul.

Ablam güzel, ben çirkin. Durum bu kadar açık.

Ömrüm boyunca bu halim sadece babam nezdinde bana bir ayrıcalık sağladı. Bizi gözleriyle idare eden babam, ablama koyduğu tatsız kuralları bana koymadı. Etek boyuma, makyaj yapmama hiç karışmadı. Pantolonun, taytın namus meselesi olduğu yıllarda ben problem yaşamadım.

Güzel dediğin; beyazdır, uzun boyludur, zayıftır.

Bütün bunların üstüne gözleri de renkliyse, güzel bir içim sudur, bu topraklarda.

Babam bu güzellik tanımıyla benim aramda bir bağlantı kuramıyordu. O zaman bir tehlike yoktu. Kız mini de giyse, pantolon da giyse, hatta gezip tozsa da bu endamla bir tehlike arz etmiyor diye düşünüyordu. Benim giyip çıkardığım eteği ablam giydiğinde babamın kaşları yıkılıyor, göz bebekleri trafikteki "yasak" işaretlerine dönüşüyor, sinirli sinirli bakıyordu. Babamın verdiği ayrıcalığı bir daha hiç kimse vermedi bana. Büyüdükçe işler tersine döndü.

Kimse açık açık söylemese de, bu bedenle, hayatla baş etmenin kolay olmayacağını daha çocuk yaşta anladım. Ablamdan, sınıftaki arkadaşlarımdan hep daha çok çalıştım. Çalışmaktan, meslek sahibi

olmaktan başka seçeneğim olmadığı fikri; annemin, uykudan önce anlattığı masallarla birlikte girdi aklıma.

Okulda hep güzel kızların en yakın arkadaşı oldum. Kızlar beni daima güvenilir buldu! Erkekler, o güzel kızlara yaklaşmak için haber güvercini olarak baktılar bana.

Ablam liseden hemen sonra evlendi. Ben üniversiteye gittim. Okulu dereceyle bitirip mali müşavir oldum. Ne kadar kazanıyorum dersiniz? Bir mali müşavirin kazandığı kadar mı? Hayır! Çünkü ne zaman bir iş görüşmesine gitsem fiziğim bilgimi gölgeliyor. İlk zamanlar ümitle sarılmıştım "Ben manken değilim, geçimimi vücudumla kazanmayacağım. Eğitimini aldığım bir alan var, bilgimi kullanacağım," diyordum. Bilgini satmak için dahi, öncelikle bir vitrin gerektiğini hayat kafama vura vura öğretti.

Şimdi otuz sekiz yaşındayım, gördüm ki; âmâ, sağır, dilsiz, topal nasıl bir "özür" kabul ediliyorsa "çirkin kadın" olmak da aynı derecede özürdü bu toplumda.

Özründen dolayı, çevreye verdiğim rahatsızlıktan ötürü özür dilemiyorum.

Dizimi kırıp gözlerden uzak evimde oturmuyorum. İnatla, ruhumda açtığınız, her gün biraz daha kanattığınız yaralarımınla aranızda dolanıyorum... dolanacağım da.

Ayten Kaya Görgün

Havuçla kış güzelliği

Sevgiler gibi cilt de bakım ister. Cilt bakımından sonuç almanız kendinize ayırdığınız zamanla doğru orantılıdır. Günde yarım saati bu dakikalar “benim” diyerek ayırın.

Kiş sebzelerinin en gözdelelerinden havuç, içerdiği vitaminler ile, insan bedenine bir çok anlamda olumlu etkide bulunuyor. Tıpkı ıspanak ve soya fasulyesi gibi B2 Vitamini (Riboglavini) ve B6 Vitamini (Pridoksin) içeren havuç, depresyonu önler, sağlıklı düşünme ve idrak yetisini güçlendirir, besinlerdeki proteinin vücutta kullanılması için parçalanmasına yardımcı olur. Ayrıca kandaki sodyum ve potasyum dengesinin de koruyucusudur. Cilt sağlığı açısından da önemi çarpıcıdır. Yaşlanmanın etkilerini azaltır, cildin sağlıklı görünmesini sağlar. Bu nedenle pek çok kozmetik üründe havuç kullanılıyor. Cildinize özen gösteriyorsanız ve havucun artı-

larından yararlanmayı kafanıza koyduysanız, tek seçeneğiniz pahalı kozmetik ürünler değil, kuşkusuz. Evde kendi kendinize havuç maskesi yapabilirsiniz. Tercihen haftada bir kere uygulayabileceğiniz pratik bir maske, cildinize sağlık katacaktır. İşte havuçlu yüz maskelerinin en pratiklerinden biri:

Malzemeler: 2-3 büyük havuç, 4 çay kaşığı bal

Hazırlanışı: Havuçları parçalayıp blender'den geçirin. Balla karıştırın. Cildinize masaj yapar gibi uygulayın. On dakika bekletin. Ilık Ayrıca, sabahları havuçla yapılan bir içecek güne daha zinde başlamanız mümkün. Bu açıdan da size pratik bir tarif verebiliriz:

Malzemeler:

2 havuç, 1 pancar, 3 tutam maydanoz

Hazırlanışı: Havuçları, pancarı parçalayıp blender'den geçirin. Maydanozu da kıydıktan sonra blender'deki karışıma ekleyin. Dilerseniz bir parça limonla içeceğinize lezzet katabilirsiniz.

www.bianet.org

AKLINIZDA BULUNSUN

Alın bölgenizdeki kırışıklıklar için iki hafta boyunca her akşam limon suyu ile avokado tüketin. Çünkü limon suyunda bulunan C vitamini, avokadoda bulunan maddelerin etkisini artırır.

Yüzünüzde burun çevresinde başlayıp, ağız bölgesinde biten bir çizginin oluşmasını istemiyorsanız, doğal maddeler ve masajla önlem alabilirsiniz. Bunun için, bolca soya ürünü tüketin. Çünkü bu ürünler, flavonoid olarak adlandırılan hücre koruyucu maddeler içerirler. Bu maddeler aynı

zamanda bazı bakım kremlerinde de bulunuyor. Flavonoid içeren kremleri problemli bölgelerin üzerine sürüp, beş dakika kadar parmak uçlarınızla dairesel hareketlerle masaj yapın. Her gün kullandığınız takdirde, iki hafta içerisinde etkili bir sonuç alabilirsiniz.

**8 Şubat 2007 tarihinde
Şanlıurfa'da çoğu kadın 44 tarım
işçisini taşıyan kamyon, Çırpı
Deresi'ni geçmeye çalışırken devrildi.
Kazada 10 kişi hayatını kaybetti:
Hacer Kayak, Zehra Kayak,
Hatun Kayak, Halil Ete, Emine Ete,
Hulfa Ayberk, Fatma Merç,
Fidan Elma, Naile Çorak, Aynur Ete**

SÖZLEŞMESİZ IRGATLAR GREVİ

...
Hep yabancı gibi yaşadık bu dünyada
Morglarda demirbaş olduk
Güneş yüzü görmeyen odalarda
Beşer onar uyurduk
Birgün geldi uyanmayı unuttuk

Yaşadık mı yaşamadık mı bilmedik
Seçmen kütüklerinde adımız olmadı
Muhtarlar "ikametgâh" vermezdi bize
Bir tek iyi gün yüzü görmedik
Ardımızdan şiirler yazdı ozanlar
Analar ağıt yaktı
Hiçbirinin haberi olmazdı bizden
Bunlar da olmasaydı

Ayhan Hünalp
Uzak Maviler